

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

העצה הפשוטה לחזור להתלהבות של ההתחלה

— היא לעסוק בחינוך וקירוב —

ולקבל מהצעירים ומאנשים בתחילת הדרך את התוקף וההתחדשות

[מתוך השיעור 'תחלת החסידות']

חיי שרה תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

הגליון מוקדש לע"נ הרה"ח דניאל בן אברהם בוטח ע"ה

חיי שרה ה'תשפ"א

קריית ארבע 31
זהב שלמה
תהו ותיקון במהות השם קריית ארבע

הסיפור החסידי 34
רבי אהרן מסטראשלה
על דרך ההתפעלות הקדושה
של תלמידו של אדמו"ר הזקן

מענות ותשובות 36
תשובות הרב לשואלים
על חששות רפואיים בשידוך
ועל יאוש מאי הצלחה בלימוד

פאנור ליטביץ 37
"זקן בא בימים"
רזי ילמד אותנו על הקשר בין אברהם
אבינו לדוד המלך ועל מדת השפלות

תחלת החסידות 04
נועם אלימלך לפרשת חיי שרה
על הגילוי וההתלהבות שבתחילת הדרך
בחסידות וכיצד לשמרם

"הוי' צדיק יבחן" 18
סוד עבודת הנסיונות
עבודת הנסיונות כשלב מעבר
בין עבודת הכירורים לעבודת היחודים

הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים... 25
שיעור על הפסוק "ה' שפתי תפתח"
על תפילה מתוך התקשרות
לצדיקי התנ"ך

הניגון החסידי 30
ניגון מספר 464
ניגון מי"ב תשרי תשפ"א

הגליון יוצא בשיתוף עמותת יהודים אוהבים יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות** היקרים, שבת חיי שרה בפתח ואתה גליון חדש מלא בכל טוב, דברי תורה והתוועדויות חסידיות, לכל המשפחה.

השיעור המרכזי והארוך השבוע עוסק ב**נקודת יסוד חשובה של החסידות - חווית ההתלהבות של תחלת הדרך**, ההתמודדות עם הירידה שלה והדרך לשמר את הטירות. יש כאן 'סיור היסטורי' בין ביאורי החסידות בתקופות השונות, מבט מזוויות שונות על **הנקודה הכאובה הזו, שכל מי שנכנס לעבודת ה' מכיר אותו מחייו שלו**. השיעור לא משאיר את הבעיה פתוחה, אלא מנסה ללמוד משרה אמנו כיצד אפשר לפתור אותה. אבל אל תתנו לשיעור החשוב הזה להעמיד בצל את השיעור הקצר שאחריו - שיעור שנותן מבט חדש על **עבודת הנסיונות** ועל התפקיד המיוחד שלה במעבר מהעבודה בזמן הגלות לעבודה בזמן הגאולה. השיעור הזה מפגיש אותנו שוב (גם השבוע) עם הדרך שעלינו לעבור כדי להגיע ל**מודעות טבעית**.

בשיעור השלישי - מלפני 17 שנה - אנחנו מתייחדים עם זכרו של אחד ומיוחד מבני החבורה שנקטף מעמנו בשבת האחרונה. "והחי יתן אל לבו" למלא את החלל שהוא הותיר אחריו ו**להוסיף בהפצת תורה**.

רגע אחד לפני שאתם רצים לקרוא את כל התוכן הנפלא הזה, רק רצינו להזכיר לכם ש**"ט בכסלו - ראש השנה לחסידות** - קרב ובא, ולנו יש תכניות בשבילכם, **אז אל תפספסו את המודעה בעמוד 28**.

**שבת שלום ומבורך,
מערכת נפלאות**

הגליון מוקדש לזכות:

הרך הנימול **יצחק ישראל הכהן** ש"י **אלורו** - שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן. ולרפואת היולדת **דבורה לאה** בת חוה

השיעור מוקדש לזכות: הרכה הנולדת
שובי מלכה תחי' שרייבר - י' מרחשון.
שתגדל להיות חסידה יר"ש ולמדינת

שיעור

נועם אלימלך חיי שרה

תחלת החסידות

קיצור מהלך השיעור

השנה מבאר הרב קטעים מהספר הקדוש נועם אלימלך, אך לעתים – במיוחד כשנזכרים ענינים יסודיים בחסידות – הביאור 'עולה על גדותיו' וגולש לסקירה כללית של הנושא המדובר בספרי החסידות. השיעור שלפנינו עוסק בהתייחסות הרחבה בחסידות לפתגמו של בעל הרוקח על **"אין חוזק מן החסידות בתחלתו"**. פרק א סוקר את הביטוי ומסביר את התופעה המיוחדת הזו – **הגילוי** הגדול בהתחלה, וגם **ה'נפילה'** שבאה אחריו – לאור דברי הבעל שם טוב ומגוון רחב מביאורי תלמידיו. פרק ב עוסק בחידוש המיוחד של **שרה אמנו**, שעולה מדברי הנועם אלימלך – הכח לשמר או לשחזר כל החיים את **ההתלהבות הראשונה** – ומביא את העצות בפועל לעבודה זו. לשיעור הפעם יש 'נוסח' מיוחד, של מעין 'טיול' במגוון ביאורי החסידות לנושא, ולכן הרבינו להביא ציטוטים מן המקורות (מה שאנו נמנעים ממנו בדרך כלל בשל קוצר היריעה). **טיול נעים!**

א. "אין חוזק מן החסידות בתחלתו" תחלת החסידות – מחסידי אשכנז עד הבעש"ט

רמוז שמו כמה פעמים. בתוך השיר יש משפט שהוא אולי הכי מוכר מתוכו – "אין חוזק מן החסידות בתחלתו".

יש מי שמבין את המשפט הזה בדומה ל"כל ההתחלות קשות"^א – בתחלת דרכו בחסידות האדם צריך הכי להתאמץ ולהתחזק, כי זו התקופה הכי קשה, כשהוא משנה הרגלים

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. מוצאי ח"י חשון תשפ"א.

א רש"י על שמות יט, ה.

רבי אליעזר מגרמייזא הוא אחד מגדולי 'חסידי אשכנז' – ה'חסידי' שהיו מוכרים לפני תנועת החסידות, מיסודו של מורנו הבעל שם טוב. החלק הראשון של הספר שלו, ספר הרוקח, נקרא "הלכות חסידות". עוד לפני כן, בהקדמת הספר, הוא כותב שמחבר צריך לרמוז את שמו בתחלת הספר, ואחר כך יש לו שיר ארוך בו

"אין חוזק מן

החסידות
בתחלתו" –
החסידות הכי
חזקה היא
החסידות של
הבעל שם טוב.
תמיד צריכים
לחזור אל תחלת
החסידות – אל
התורות והסיפורים
של הבעל שם
טוב, ולחדש משם
את ההתלהבות
הראשונית

פעמים אצל תלמידי התלמידים בדורות הבאים – בעיקר בחסידויות שצמחו מבית מדרשו של הרבי ר' אלימלך מליז'נסק. אך ראש לכל ההופעות יש כבר בתורה שנמסרה מפי מורנו הבעל שם טוב¹:

משל נאה שאמר מרן הקדוש הריב"ש טוב, כשאדם בא לחנות שיש בה כמה מיני מטעמים ומעדנים, מתחלה נותן לו בעל החנות לטעום מעט מכל מין, שידע מה לקנות, ואחר כך כשהוא טועם ורואה שהוא מתוק וטוב, ורוצה לטעום עוד, אומרים לו קנה לך בדמים כי בחנם אין נותנים כאן

כלום, והנמשל הוא על האור שמרגיש האדם בתחילת החסידות שעל ידי טעם ואור זה יכול לכפות כל הרע ולהחזיר הכל לתכלית הטוב, ונותנין לו זה כדי שידע טעם עבודה, ויהיה נשאר בו רשימו כשמסתלקין ממנו בחינות אלו, שידע מה לחפש.

יש כאן יסוד, שההתלהבות והאור שיש לאדם בתחלת העבודה הם גילוי מן השמים, בשביל 'לפתות' את האדם ולהראות לו לאיפה

ב' לרבי ר' אלימלך היו ארבעה תלמידים עיקריים – החוזה מלובלין, הרבי מרימינוב, האוהב ישראל מאפטא והעבודת ישראל מקודניץ. בנוסף למובא לקמן בפנים מדברי החוזה, היסוד המדובר חוזר באריכות גם באוהב ישראל מסעי. עבודת ישראל לא מצאנו את הדברים מפורשים, אך רבים מציינים לדבריו המפורסמים בפרשת שמיני (ד"ה "בפסוק הנ"ל איתא במסכת בבא מציעא") – מה ששמע בחלום ממורנו הבעל שם טוב על תחושת ההתקדמות בראשית העבודה לעומת הזמן בהמשך (וראה מנחם ציון הוספות לפרשת עקב על הקשר בין התשוקה הגופנית בימי הנעורים לתשוקה הנפשית שמתעוררת אז).

ג' בעש"ט עה"ת נח יד (מאוצר החיים נשא ד"ג ע"ד). וראה שם מקור מים חיים ציטוט מפורש עוד יותר מזהר חי ויקהל רב (שהביא אותו משל וכתב "כמו שאמר מרן הריב"ש טוב אין חיזוק כתחילת החסידות כו") וראה גם פרי צדיק פסח מ ("בשם הבעל שם טוב שהפליא חוזק החסידות בתחלתו").

ואנשים לוועגים לו וכו' (כפי שהוא כותב בפירוש ב"שורש ראש החסידות" בתוך "הלכות חסידות" שלו). אבל לא חייבים להבין כך, ובדרך כלל ההבנה היא שבתחלת ההליכה בדרך החסידות האדם זוכה לחוזק מיוחד של החסידות – התלהבות הבחורות בלימוד ועבודת השי"ת (כמו שנראה, לפעמים באמת מוסבר שהא בהא תליא – מכיון שצריך להתגבר בהתחלה כנגד מניעות מבית ומחוץ, האדם זוכה לחוזק מיוחד הדרוש לו לשם כך).

את המשפט הזה של בעל הרוקח אימצה בשתי ידים גם

החסידות שלנו, החסידות מהבעל שם טוב ואילך, והוא חוזר ומתבאר עשרות פעמים בספרי החסידות. סתם ככה כשאומרים 'תחלת החסידות', מי שלא מכיר את המשפט של בעל הרוקח, חושב על הדורות הראשונים של החסידות, ובעיקר על הדור הראשון – הדור של הבעל שם טוב. באמת, "אין חוזק מן החסידות בתחלתו" – החסידות הכי חזקה היא החסידות של הבעל שם טוב. לכן, כמה שהחסידות התפתחה ו'השתכללה' בדורות הבאים, באופן מיוחד בדרך ההתבוננות והעבודה של חב"ד, תמיד צריכים לחזור אל תחלת החסידות – אל התורות והסיפורים של הבעל שם טוב, ולחדש משם את ההתלהבות הראשונית. גם ההתבוננות שנעשה היום בהסברי החסידות למשפט הזה היא חזרה לחוזק ולעוצמה של החסידות בדורות הראשונים.

יסוד תורת הבעל שם טוב

כפי שנראה, המשפט של בעל הרוקח – בהסבר בטוב טעם ודעת – חוזר אצל כמה מתלמידי המגיד בדור הראשון ולאחר מכן הרבה

והענין על פי מה שנאמר בספר הרוקח אין חוזק בחוזק החסידות בתחלתו ואמר בשם ר' ר' בונם זצוק"ל שעל זה נאמר אל תאמר וגו', שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה, והיינו דחוזק החסידות לא מחכמה שלך בא רק על ידי שאלה והלואה מהשם יתברך ואחר כך מסלקו כדי שישגי ביגיעתו...

בעצם, בלי להשתמש בפירוש במשפט של בעל הרוקח, העקרון הזה מופיע באחת התורות הכי יסודיות של הבעל שם טוב, שלמדנו הרבה פעמים – ההסבר שלו בעבודת ה' למשנה בריש קידושין "האשה נקנית בשלש דרכים, בכסף, בשטר ובביאה":

הקב"ה נקרא איש, שהוא איש מלחמה, וישראל נקראין אשה. וז"ש האשה נקנית לבעלה, שיהיו נקראין אשתו כביכול, בג' דרכים, א' בכסף, בח' חסד, ימי החסד שהקב"ה מסייעו בחסדו הגדול בתחלה ואז כוסף וחושק ומתלהב בתורתו ועבודתו ית', וזה נק' גדלות ראשון. ואח"כנסתלק זה, ונק' ימי הקטנות, וגם שאינו כוסף וחושק, מ"מ על צד ההכרח צריך לדבק את עצמו בשטר שהם אותיות הכתובים בספר שנק' שטר, בין באותיות התורה בלימודו, ובין בתפלה, כאשר קבלתי ממורי הבעש"ט זלה"ה זה שיש סגולה בו, עד שיחזור אח"כ להתענג בו ית' ע"י שבאו המוחין בתורה ותפלה שנק' בביאה, שהוא זווג בו הג"ל.

כאן הבעל שם טוב קורא ל"חוזק החסידות בתחלתו" "ימי החסד", ימים שבהם מי שנכנס

אפשר להגיע – ואחר כך הוא צריך לעבוד קשה בעצמו כדי להגיע לאותה מדרגה ולקנות אותה ("כי בחנם אין נותנים כאן כלום"). היסוד הזה, בגוונים שונים, מופיע בהרבה ספרים. הרבי ר' בונים (תלמיד היהודי הקדוש, תלמיד החוזה מלובלין, תלמיד הרבי ר' אלימלך) דרש על כך את הפסוק "אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה" (פסוק המתפרש שאכן "הימים הראשונים היו טובים מאלה", כ"חוזק החסידות בתחלתו") והוא מתואר כהלואה מה' שאחר כך יש לפרוע בעבודה קשה¹:

ד קהלת ז, ! את אותו פסוק דרש בענין, באופן אחר, בעל אור המאיר (בדרכותיו לקהלת) - הוא מדגיש שההתעוררות הראשונה כוללת בכח את כל ההמשך, ולכן היא כה רבת-עוצמה, וככל שעובר הזמן הכח (שכבר יצא אל הפועל) פוחת והולך:

אל תאמר מה היה, שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה [קהלת ז, י]. הכוונה, כי עינינו רואות, שאין גדולה שבחסידות כתחילתו של אדם (ר' רוקח בהקדמה) כשמכיר את בוראו, אזי העבודה אצלו בחזקה, וזה לך האות, כי יקח מועד בתחלתו כאשר הכיר את בוראו בימי בחורו, אזי אינו מרגיש מעולם הזה כלום, כי אם עיניו ולבו שם למעלה בעולמות עליונים, כאשר ראו עיני ולא זר, לא כן בשנה אחר שנה, אפילו צד תמות במקומו עומדת, ועודנה מחזיק בצדקותיו וחסידותיו, שנוהג אז כן עתה, גם כל זה העבודה אצלו ברפיון, לא כימים הקדמונים בתחלתו, כאשר הכיר את בוראו מתחלה בימי חרפו, והטעם לזה, כי מצד הסברא השכל נותן, שאז בהתעוררת הראשון שהכיר גדולת הבורא, ונותן דעתו אל התורה ועבודה, כלולים בכח שארית פרטי רבוי הימים והשנים החרוצים לו עלי אדמה, מספר ימי חייו היו כולם כלולים בכח... ולכן ברבות הימים, נתקרב מבחינת התלהבותו כימים הראשונים... מעתה תאיר עיניך שרמז שלמה בחכמתו, אל תאמר מה היה, שהימים הראשונים היו טובים, לכוונה הנזכר, מוסב על הימים הראשונים מתחילת החסידות, למה המה גדולים בכמות ואיכות, לא כן ברבות הימים בהמשך הזמן, הימים הראשונים יפלו, ונתקרב האדם מחושק אהבתו והתעוררתו, ונפשך לדעת ולשאול מה ראה על ככה, כי לא מחכמה שאלת על זה, ותשובתם כתובה בצידים כמורה באצבע, מה היה שהימים הראשונים היו טובים כנזכר, בא התשובה בתיבת מאלה, כלומר מאלה הימים והמועדים של עתה, עד זקנה ועד שיבה, כללותם המה היו בכח, בימים הראשונים כשהכיר את בוראו, ולכן ימיים הראשונים טובים בכמות ואיכות, מאלה, מימים האלה הבאים אחריהם, מספר כל ימי חייו, כלולים בימים הראשונים, ודוק ותבין.

וראה עוד לקמן פ"ב בדברי האהבת שלום.

ה פרי צדיק שקלים י - עיי"ש. וכן הוא בריבוי מקומות

1 - פסח מ, ר"ח אייר ה, ר"ח סיון ד, שבועות ג, כי תבוא יג - וברובם הוא מביא בשם "רבינו הקדוש", בעל מי השילוח מאיז"ביצא, שזהו סוד "ראתה שפחה על הים וכו'" (מכילתא פרשת השירה ג), כשהראו לעם ישראל למה ניתן להגיע (בהדגשה שלא מראים לו לאדם יותר ממה שיוכל להשיג בעבודתו).

2 - כש"ט (קה"ת) אות י.

3 - ראה שכינה ביניהם פ"ו הערה ב ובאורך בשיעורי כ"ז שבת ע"ט (נתפרסם בגליון מסעי ע"ט) וד' אדר תש"פ (נתפרסם בגליון שלח תש"פ).

גדר החסידות הוא הנהגה לפנים משורת הדין, יציאה מן הכלים וההגדרות. לכן, "החסידות בתחלתו" היא על דרך סוד עולם התהו, שנקרא גם "השמיטה הראשונה", שמיטת החסד

מתחיל את דרכו בחסד של עולם התהו – בשבירת הפסלים של אביו^ג. כמו שדברנו הרבה פעמים^ד, אברהם אבינו ומשה רבינו הם שתי הדמויות הכי אהובות על הרמב"ם^ה – עד שלא ברור מי בעיניו גדול יותר. לפי ההסבר כרגע, אלה שתי ההתחלות העיקריות^ו בתולדות עם ישראל – אברהם אבינו הוא התחלת האמונה והאהבה, התחלת העם היהודי, ומשה רבינו הוא התחלת התורה, ובשניהם מופיע התוקף של תחלת

לחסידות זוכה לסייעתא דשמיא והעבודה שלו מלאה כיסופים, חשק והתלהבות. במושגי הקבלה, שהבעל שם טוב מזכיר כאן, הימים האלה נקראים "גדלות ראשון", ואחריהם בהכרח באים "ימי הקטנות" שדורשים מהאדם להתייגע ולהתאמץ, עד שהוא יזכה – הפעם מכחו שלו – לחזור שוב ל"גדלות שני" (כמו הגדלות לה זכה בחנם בהתחלה, ועוד יותר ממנה).

התהו של תחלת החסידות

הבעל שם טוב מסביר מהו הצורך לתת כמותנת-חנם את הטעימה בראשית העבודה, אך עדיין צריך להבין מדוע הדבר מיוחד דווקא ל"חסידות" (ולא לכל עבודת ה') ומדוע יש באותה מתנה עוצמה כה מיוחדת, עד "שהצדיקים משתוקקים להרגיש החשק שמרגישים רכי השניים הבאים פעם ראשון להתדבק לחסידות"^ז.
גדר החסידות הוא הנהגה לפנים משורת הדין^ח, יציאה מן הכלים וההגדרות. לכן, "החסידות בתחלתו" היא על דרך סוד עולם התהו, שנקרא גם "השמיטה הראשונה", שמיטת החסד. בעולם התהו יש תוקף עצום – "אורות מרובים דתהו" – המתבטא ב"חוזק החסידות בתחלתו". השמיטה הראשונה, שמיטת החסד, היא שרש נשמת משה רבינו^ט – "כי מן המים משיתהו"^י. גם אברהם אבינו שמדתו חסד

הזיהוי של החוזק בתחלת החסידות עם עולם התהו מפורש בדברי החוזה מלובלין^{יא}, תלמידו הישיר של בעל הנועם אלימלך, שמזכיר את מלכי עולם התהו ומסביר:

איתא ברוקח אין חוזק כחסידות בתחלתו דרך משל אדם המקבל ע"ע בחוזק גדול ובכח גדול להיות רק טוב ובלא הדרגה מפני גודל התבערה שבלבו לה' ועיקר הוא המדות לתקן להיות רק לה' ולזה צריך שכל ג"כ. והנה אם רוצה לעשות גמילת חסדים גדול מיכלתו אינו

יג בראשית רבה לח, יג.

יד ראה גם שיעור כ"ב כסלו ע"ה.

טו ראה הלכות תשובה פ"י ה"ב; מורה נבוכים ח"ב פכ"ב. טז וראה בדברי הנועם אלימלך שבפרק הבא שישן שתי התחלות, ודוק.

יז ראה גם מלכות ישראל ח"א מאמר "נקודה, קו, שטח".

יח דברי אמת ויחי ד"ה "שכל את ידיו".

ח פרי צדיק יתרו י "בשם הבעל שם טוב צדוק"ל".
ט רמב"ם בפי"מ על אבות פ"א מ"א ובהלכות רוצח ושמירת נפש פי"ג ה"ד; רע"ב על אבות שם ובפ"ב מ"ח ועוד.
י ראה ספר התמונה (הקדמה לתמונה ג', דפים כז, כט ו"לא). הובא ונתבאר בתו"א שמות ד"ה "ויאמר אליו הוי' מי שם פה" (נא, ד). עוד בענין השמיטות ראה באריכות שיעור כ"ח שבט ע"א.
יא ראה תו"א הנ"ל.
יב שמות ב, י.

יכול להתקיים בזה וכן אם הוא בכעס גדול על הרשעים ג"כ א"א להתקיים וגם התמדה בתורה יותר מדאי א"א להתקיים וכן כל שאר המדות [וכן גם בשכל יש מיעוט כי מה שבא בבהלה בלא הדרגה וישוּב הדעת אינו בהשכל כראוי].

אם נלך עוד כמה דורות הלאה, נגיע אל השם משמואל – בנו של האבני נזו, חתנו־חסידו של הרבי מקוצק, תלמידו של הרבי ר' בונים שהיה אצל היהודי הקדוש ואצל רבו החוזה. הוא מאד אוהב את הפתגם של בעל הרוקח, שחוזר עליו הרבה פעמים ומסביר אותו בכל מיני אופנים. הוא מסביר¹⁰⁹ בפירוש את הצורך בתהו הזה בשביל 'לצאת לדרך'¹¹⁰, אבל מדבר גם על הסכנות שלו:

... והנה האדם בראשית ימי עבודתו נצרך מאד למדה זו להרהיב עוז בנפשו לאמור עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, ואין חוזק כחסידות בתחילתה, ואם לא תדרוך נפשו עוז כמעט מן הנמנע שיצליח בעבודתו, כי היצה"ר מרפה ידי העובדים עבודת הקודש כבזוה"ק באריכות [בפ' שלח] שפירש ע"צ הרמז כל פרשת מרגלים בענין זה. אך צריך לזה שמירה

יט שם משמואל וישלח תער"ב (וראה עד"ז – בלי הדגשת הסכנה – שם תרע"ז).

כ וראה גם בדברי המאור ושמש – עוד תלמיד חשוב של הרבי ר' אלימלך – בפרשת יתרו ד"ה "ויספר משה":

דהנה סדר עבודת ה' ברוך הוא וברוך שמו הוא כך דהנה האדם עד שלש עשרה שנה הוא בשני ערלה ביצר הרע לבד ונשקע בכל המדות היצר הרע, ואחר כך בבוא שלש עשרה שנה ונכנס בו היצר טוב אזי קשה לפרוש ממדות המגוננות שנשרש בקרבו כידוע כי צדיק ראשון בריבו ונכנס טענת היצר הרע בלבו מקודם הרבה. מה עשה הקב"ה שחפץ חסד הוא אזי בפעם ראשון שמתעורר לב אדם בתשובה אזי מאיר לו הקב"ה הארה גדולה עד מאד שנפל עליו התעוררות גדול מאד, וזהו הנותן יד לפושעים, אבל הארה זו מיד נשכח ממנו ונסתם ממנו כדי שיחפש ויחקור מעצמו על ידי תורה ותפילה ומעשים טובים על ידי בחירה ורצון. וכל מה שהולך אדם בעבודה יותר נתגלה לו יותר מה שהיה לו בהשקפה ראשונה שהאיר לו הבורא יתברך. וזהו דאייתא בספר רוקח (בהקדמה) שאין חוזק בחסידות כתחילתו, רצה לומר שבתחילת החסידות מראה לו הקב"ה הארה גדולה אבל אחר כך נסתם ממנו זאת ההארה עד שצריך לבקש אחריה היטב לחזור לחסידות הראשון שהתחיל.

יתירה לבל יצא שכרו בהפסדו שימשוך מזה התנשאות יתירה וגסות הרוח ועזות מצח לקיים ירהבו נער בזקן ונקלה בנכבד, וסוף סוף לא נשאר בידו מאומה מהטוב שבה רק חלקי הרע.

כמו שעוד נראה, גם החוזה מלובלין וגם בעל השם משמואל מוסיפים בהמשך דבריהם עצה כדי להנצל מהשבירה הזו. אבל גם העצות שלהם, כמו שנראה, הם גם קצת למעט את האורות – לרדת מהתוקף של ימי החסד של תחלת הדרך. בכלל, אנחנו יודעים שגם בתחלת החסידות שאנחנו מכירים היו תופעות של תהו שעוררו התנגדות וכמעט גרמו לשבירה. במסורת החב"דית מסופר¹¹¹ במיוחד על רבי אברהם מקאליסק ותלמידיו שבשנת תק"ל 'השתוללו' ברחובות, עד שהמגיד ממעזריטש כמעט הרחיק אותם לחלוטין, ואדמו"ר הזקן היה צריך להשתדל לבטל את רוע הגזרה. באמת, באסיפת תלמידי המגיד אחרי הסתלקות הרב המגיד ממעזריטש אדמו"ר הזקן – צעיר התלמידים, שמונה למזכיר האספה – התחנן לפני חבריו הצדיקים שכעת צריך לעבור שלב מההתחלה של החסידות להמשך, ולשם כך יש להוריד את האורות ולהרבות בכלים (כמו שאנחנו מזכירים הרבה פעמים¹¹²). כנראה שרוב החברים לא כל כך שמעו לו... כי בספרי החסידות הכללית המשיכו 'להתרפק' על תוקף החסידות בתחלתה (פתגם שכמעט לא מופיע בספרי חסידות חב"ד¹¹³).

ירידה צורך עליה

מה שראינו עד עכשיו אולי קצת מצער – היה כיף בימים הראשונים של החסד, אור והתלהבות, ואחר כך, נעבעך־נעבעך, צריך

109 כא אור החסידות (גליצנשטיין). חסידות חב"ד והחסידות הכללית עמ' 109.

110 כב ראה גם התוועדות י"ט כסלו ע"ב.

111 כג שני יוצאים מהכלל שמצאנו: ביאורי הזהר לצ"צ פרשת אמור ד"ה "ויהי ביום השמיני" (עמ' תמ) ותורת שמואל תרל"ג ח"א ד"ה "וילך ראובן" (עמ' מח) – וראה עוד לקמן הערות לו"ט.

ימים חשכים אין נגה להם, ומשתוקק האדם לתקן אותם ולהאיר המדות שלו להעלותם למעלה במסלה העולה בית אל, ומתאמץ מאוד לדקדק בכל דרכיו לעשותן בלתי לדי לבד, עד אשר ירגיש בנפשו איזה הארת שכל פנימי, והבגדים הצואים אשר לבש בחטאיו סרו וחלפו מאתו, ובכל פעם מרגיש תוספת קדושה יותר. אולם בעת ארכו לו הימים בהנהגותיו הטובים, וכי הוא רגיל בהם, ידמה בנפשו כי נפל ממדרגתו מאשר היה לפנים, כי אין חוזק כחסידות מתחילתו, ומתעצב מאוד על זה, וחושב אשר בוודאי לא היה לבבו שלם בתיקון המדות כראוי, ואולי היה איזה שמץ פסול ופניה וגאות מזה... ואמנם לב המשכיל יבין אשר זאת הירידה היא לצורך העליה, כדי להתחזק

מחדש לעורר לבו לאהבת ד' וליראתו, ויתענג בעבודתו מחדש, כי תענוג תמידי אינו תענוג כלל. והוא כעין שאמרו חז"ל [נדה לא ע"ב] מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה, כדי לחבבה על בעלה כשעה ראשונה...

הוא בפירוש בא לנחם את מי שכנראה לא מכיר את הסדר הזה בעבודה, והנפילה גורמת לו לחשוב שהעבודה שלו אינה אמיתית. אבל ההסבר שלו הוא לא רק שיש כאן נפילה שבירה של התהו (שבאמת מעידה על סיגים וכו'), ולא רק שיורדים כדי שהאדם יגיע לאותה מדרגה בעבודה בכח-עצמו (ואז המדרגה אמיתית יותר), אלא שיש כאן משהו שנועד להוסיף תענוג ולעלות למדרגה גבוהה יותר.

הדברים שלו מתקשרים לעוד יסוד, שכן מודגש בחב"ד – ב"קונטרס חינוך קטן",

היה כיף בימים
הראשונים של
החסד, אור
והתלהבות, ואחר
כך, נעבעך
נעבעך, צריך
לרדת מזה,
להכנס לכלים.
רק כדי 'להמתיק'
קצת את הירידה
הזו, נציין שבחלק
מהספרים
מסבירים
שהירידה היא
בעיקר בשביל
לשמור על
הרעננות והתענוג
בעבודת ה' וכדי
להגיע לעליה
גבוהה יותר

לרדת מזה, להכנס לכלים, או כי חוששים שתהיה שבירה ומדות לא טובות, במקרה הרע, או, במקרה הטוב יותר, כי דורשים מהאדם לעבוד קשה ואין מתנות חנם. רק כדי 'להמתיק' קצת את הירידה הזו, נציין שבחלק מהספרים מסבירים שהירידה היא בעיקר בשביל לשמור על הרעננות והתענוג בעבודת ה' וכדי להגיע לעליה גבוהה יותר. גם כאן משתמשים במושגים הכי יסודיים של החסידות, החל מהבעל שם טוב, של "תענוג תמידי אינו תענוג"^{כד} (שמוזכר בפירוש בהקשר של מצבי הקטנות שיש בין גדלות לגדלות^{כה}) ו"ירידה צורך עליה"^{כז}. אנחנו מזכירים כאן הרבה צדיקים ומנסים קצת לדבר על השלשלת של החסידות שלהם. את מה שאמרנו קצת כותב בעל האמרי נעם מדו'קוב, שגם הוא

מגיע מבית המדרש של הרבי ר' אלימלך – שושלת דז'קוב יצאה מרבי נפתלי מרופשיץ, תלמידו של החוזה מלובלין שזכה להיות ב"חסידות בתחלתו" שלו גם אצל הרבי ר' אלימלך עצמו. כך הוא כותב^{כח}:

דאיתא בספרים אשר מדרך האדם הרוצה לבוא לעבודת ד' ולהחזיק בחסידות, ולתקן מדותיו אשר פגם בהם בימי נעוריו,

כד ראה מגיד דבריו ליעקב אות קסח בשם הבעש"ט (ומובא רבות אצל תלמידי הבעש"ט והמגיד).

כה כש"ט (קה"ת) קכא.

כו ראה כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) ח"ב אות רפא"א. לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

כז פרשת תזריע ד"ה "או יבוא אשה כי תזריע" (לקמן) יבוא דברי האהבת שלום שגם נדרשו על אותו פסוק – יעו"ש בדברים במקורם).

בני אדם. דהיינו אחד האדם בילדותו הוא מתחזק בלימודו ולומד בהתמדה והלימוד נקרא יופי שזה הוא היופי של הבורא ברוך הוא * וכאשר האדם בא בשנים דהיינו מעשרים ולמעלה שאז שכלו של אדם מתגבר לדעת את ה'. אזי הוא מתחיל לפשפש במעשיו ורואה בהם אם נעשים כהוגן לכבודו יתברך באמת. ורואה ומבין בעצמו שלא יצא ידי חובתו כלל בשום עסק תורתו ומצותיו שעשה ולמד עד הנה ומבין שחיסר וחטא בהם דהיינו שלומד לאיזה פניה או להתפאר או באיזה אופן אחר להנאות עצמו ויחרד האיש ומתחרט על הקודם ומתחזק לתקן עצמו בכל מעשיו ולמוד התורה שיהיה הכל שוין לטובה לשמו יתברך ויתעלה ולא להנאת עצמו.

והנה ידוע דאיתא בספר הקדוש חובת הלבבות. אין לך חסידות כתחילתו כי כל דבר בהתחלה ראשונה נעשה בחשק ואימוץ רב בכל התאמצות האפשרי. וזה שפירש רש"י ז"ל בת ק' כבת ק' לחטא רוצה לומר כמו כשהיתה בת כ' שאז הוא דרכו של אדם לפשפש במעשיו ומוצא בהם חטאים שחיסר בעבודתו יתברך שמו ותופש הדרך הזה בחיזוק גדול שהוא ההתחלה ראשונה כנ"ל. כך כשהיתה בת קו"ף היתה גם כן במדריגה זאת * ובת כ' כבת ז' ליופי. הוא גם כן על דרך הנ"ל דהיינו בלימוד צריך גם כן להיות התפישה מרובה להגות בתורתו הקדושה כמו בעודו בילדותו בשנים הרכים.

והצדיק הזה שמתנהג עצמו כך כנ"ל זוכה לחיים הנצחיים * וזהו ויהיו חיי שרה לשון הו"ה וקישור בחיים הנצחיים. שני חיי שרה כולן שוין לטובה רמז אחר שיזכה הצדיק למדרגה זאת אזי הכל שווה לו לטובה הן שמגנים אותו או משבחים אותו הכל שווה לו לטובה...

שתי התחלות

הנועם אלימלך מתחיל בהסבר של שתי מדריגות בעבודת ה' – "יפי" ו"חטא" – שיש

הקדמת שער היחוד והאמונה (שבתוך התניא, התורה שבכתב של החסידות, הוא החלק שמשקף במיוחד את הבעל שם טוב^{כח} – לכן הרבי הריי"צ דאג שבחלוקת התניא ילמדו אותו כל שנה בהילולת הבעל שם טוב). שם מוסבר כי כדי לעלות ממדרגה למדרגה חייבת להיות ירידה נפילה מהמדרגה הראשונה (ואף שנדמה לצדיק שהוא נפל ממדרגתו, באמת אין זו נפילה מוחלטת אלא רק יחסית-אליו) – "ירידה צורך עליה". אדמו"ר הוקן מסביר שם לאור זאת את הפסוק "חונן לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה"^{כט} – צריך לחנוך אדם בהתחלת הדרך, כדי שידע להשתמש בחינוך הזה "גם כי יזקין" בתקופת של קטנות ונפילה בין מדרגה למדרגה. גם הפסוק "חונן לנער על פי דרכו" הוא מהפסוקים שנתבארו בחסידות^ל על היכולת להתחיל מחדש, ולקבל כל פעם כח מ"חוזק החסידות בתחלתו" (כפי שנסביר בעיקר בפרק הבא).

ב. שרה אמנו – הנצחת ההתחלה

פירוש הנועם אלימלך

השנה אנחנו לומדים כל שבוע קטע אחד מהנועם אלימלך על הפרשה. בעצם, הקדמנו את כל ההקדמות עד עכשיו כי רצינו להגיע לדברים שלו. זהו הפירוש השני שלו לדברי רש"י בתחלת הפרשה – "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים". לכך נכתב 'שנה' בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו, בת ק' כבת כ' לחטא... ובת כ' כבת ז' ליופי. 'שני חיי שרה'. כלן שוין לטובה":

או יאמר דרש"י ז"ל מרמז בדבריו ללמד לאדם דרכי ה'. דהנה יש שני מדרגות בדרכי

כח ראה גם מאמר "חינוך והדרכה" בספר תשובת השנה. כט משלי כב, ו.

ל תורת שמואל הנ"ל הערה כג ושם משמואל תצוה זכור תרע"ה.

שרה, בניגוד לכל העולם, לא נופלת מחוזק החסידות בתחלתה אלא מתחזקת והולכת כל החיים עם החוזק של "תחלת החסידות"

מודעות ומספיק אחריות כדי לבדוק את עצמו מחטא ולהתחיל לתקן את עצמו. עיקר החטא הוא ה"שלא לשמה", הפניה לגרמיה במעשי האדם – פניות שהן בעצם הישות של הנפש הבהמית. היפי של התורה קיים גם בגיל מאה, בגימטריא יפי, ועבודת הזיכוך שמתחילה בגיל עשרים מסתיימת רק בגיל מאה, כאשר "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם"^{לח}. ובכל זאת, עיקר התוקף של העבודות האלה – אצל רובם ככולם של האנשים – הוא בהתחלה, בזמן של "חוזק החסידות בתחלתו".

הכח המנציח של שרה

עיקר החידוש בתורה כאן הוא החלק השני – שרה, בניגוד לכל העולם, לא נופלת מחוזק החסידות בתחלתה אלא מתחזקת והולכת כל החיים עם החוזק של "תחלת החסידות" בשני העיניים, גם בענין ה"חטא" (השייך בעיקר למצוות, כנ"ל) וגם בענין ה"יפי" (לימוד התורה). אפשר להגיד שהנקודה הזו מאד שייכת לעצם הענין של פרשת חיי שרה. פרשות "לך לך" ו"וירא" היו פרשות של אברהם אבינו – היהודי הראשון, "חוזק החסידות בתחלתו" של כל עם ישראל. אפשר להגיד שיחסית פרשת לך לך היא ההתחלה הראשונה – ה' מתגלה לאברהם ואומר לו ללכת, ואפילו תולה את ההליכה בטובות הנאה לאברהם ("לך לך" לטובתך ולהנאתך"^{לט}, "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך וגו'^{לו}"), וה"לך לך" הזה הוא ה"יפי שלו. בפרשת "וירא" יש עוד התחלה – ה' מתגלה אל אברהם אחרי שהוא מל את עצמו בגיל 99 ובזכות ההחלטה שלו למול את עצמו,

להן שתי התחלות, בגיל שבע ובגיל עשרים:

ה"יפי" הוא לימוד התורה, "שזה הוא היפי של הבורא ברוך הוא". מי שלומד תורה נעשה "יפה תאר ויפה מראה"^{לא} – "יפה תאר" בנגלה שבתורה (המגדיר את הכלים-האיברים שיהיו בשלמות וביחס הנכון) ו"יפה מראה" בפנימיות התורה

(הנשמה הפנימית, המשתקפת ב"חכמת אדם תאיר פניו"^{לב}, יפי הפנים). הוא אומר שהתורה היא היפי של הקב"ה. האם זה משנה את היפי של התורה והעיסוק בתורה אם הלומד לא כל כך משתנה, או שהוא לימוד מכל מיני אינטרסים? אדרבא, כתוב "לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה"^{לג}. הרמב"ם כותב שהלימוד של הילדים הוא בהגדרה ולתחילה "לא לשמה"^{לד}, מתוך שאיפת פרס (או מפני אימת-הרצועה של המלמד), וכתוב בתניא^{לה} שהעובדה הזו לא פוגעת בכך שעל "הבל פיהן של בית רבן... שאין בו חטא [כלומר, אין בו מודעות לחטא, כפי שמשמע מדברי הנועם אלימלך]" מתקיים העולם^{לו}. לימוד תורה כזה מתחיל כבר בגיל שבע, זהו הזמן המתאים – "מכניסין אותו כבן שש כבן שבע" ו"מלעיטים" אותו בכמה שיותר תורה ("ואספי לי כתורא")^{לז}.

בגיל שבע, לפני בר מצוה, העיקר הוא התורה. בגיל שלש עשרה מתחייבים במצוות ובגיל עשרים האדם נהיה בר-עונשין (כמו שרש"י על חיי שרה מזכיר בפירוש), יש לו כבר מספיק

לא בראשית לט, ו (וראה תו"א כג, ב).

לב קהלת ח, א.

לג פסחים נ, ב. וש"נ.

לד ראה הלכות תשובה פ"ה ה"ה.

לה קו"א ג (ד"ה "להבין מ"ש בשער ביחודים").

לו שבת קט"ב.

לז בבא בתרא כא, א.

לח פרקי אבות פ"ה מכ"ב.

לט בראשית יב, א וברש"י (ע"פ ר"ה טז, ב; ב"ר לט, ב).

מ שם פסוק ב.

כולן לשרה אמנו:

לחזור להתחלה

ראשית, הכלל הגדול הוא שאפשר וצריך לחזור לנקודת ההתחדשות של ההתחלה. הרבי הזכיר הרבה פעמים^{מא} את מאמר חז"ל "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"^{מב} והוסיף – לפי מאמר חז"ל נוסף – "ועד לחדשים ממש"^{מג}. אפשר להזכר בנקודת ההתחלה ולהתרגען מכח הזכרון הזה^{מד}, ואפשר באופן מסוים גם לחזור בפועל לנקודת ההתחלה (בסוד "נוכרים ונעשים"^{מא} – "נעשים" שוב על ידי שהם "נוכרים"^{מב}).

דוגמה עיקרית שמשתמשים לגביה בהרבה ספרים בכלל של "חזק החסידות בתחלתו", גילוי חד-פעמי גדול שדורש אחר כך עבודה מדורגת, הוא יציאת מצרים – בהתחלה "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם"^{מב}, בשביל לצאת לברוח ממצרים צריך את כל הכח מן השמים (ועל דרך זה "ראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים") אבל אחר כך צריכים להתקדם בעבודה עצמית עד מתן תורה (וכך בכל שנה, בליל הסדר מופיעים בבת

להתחיל מחדש לברר את עצמו^{מא}) (המילה היא ההתחלה של הבירור מה"חטא" והסרת הסיגים, כפשוטו). אבל פרשת חיי שרה עוברת לדור הבא, ליצחק אבינו והנישואין שלו, כשהפרשה הבאה כבר מוקדשת לו. אם אברהם הוא ההתחלה, ימי החסד, ה"כסף", יצחק באופן ברור הוא השטר – הכח של הגבורה להתמיד ולהמשיך גם בזמנים של העלם. שרה אמנו, בתחלת המעבר הזה, מציעה עוד אפשרות של פתרון – ההצליח לא ליפול, לשמור את האורות של אברהם.

יש סוד, התבוננות שדברנו עליה פעם^{מב}, ששלשת האבות הם כנגד חסד-גבורה-תפארת – כידוע^{מג} – ואילו ארבע האמהות הן כנגד נצח-הוד-יסוד-מלכות. אברהם אבינו הוא החסד ושרה אמנו היא הנצח; יצחק אבינו הוא הגבורה ורבקה אמנו היא הוד; וליעקב, שכנגד התפארת, יש שתי נשים, לאה אמנו ורחל אמנו, כנגד שתי הספירות הבאות בקו האמצעי, יסוד ומלכות. לענייננו, המשמעות היא ששרה אמנו היא כנגד הנצח, ענף החסד, ויש לה את הכח להנציח את ה"חסידות בתחלתו" של אברהם אבינו (ורמו: **ח חס חסד** – הסוד של המשכת החסד לנצח – בגימטריא **נצח**). הרבה פעמים הזכרנו ששרה היא היהודיה הראשונה שמסתלקת, אבל הפסוק והפרשה שמתארים זאת הם "חיי שרה"^{מד} – דווקא שרה זוכה לחיים נצחיים^{מה} (ב"תחלת החסידות" שלה).

מה הסוד של שרה, שמלמד שאפשר להתמיד בחזק של תחלת החסידות ולשמור אותה? יש בספרי החסידות כמה עצות, שאפשר ליחס את

מא לוח "היום יום" ט חשון (וראה גם שיחת כ" חשון תש"ל).
מב ראה סודות מן הסדר עמ' 101.
מג זהר ח"ג קעט, ב; שער הגלגולים סוף הקדמה לא. ובכ"מ.

מד ראה באורך לקו"ש חט"ו שיחה א לפרשת חיי שרה.
מה נצחיים בגימטריא יצחק ("כל השמע יצחק לוי").
כשמוסיפים את חיי יצחק (180, אורך החיים היהודי הכי גדול, השאיפה לחיים נצחיים) לחיי שרה (127) מקבלים רבקה – ממלאת המקום (המנציחה) של שרה באהל (ראה הנסמן לקמן הערה פז), שהיא בעצם סוד החיים הנצחיים של שרה.

מו ראה בשיחת פורים תשח"ו פס"ד (תו"מ חכ"ב עמ' 169); שיחת יום ב' דחה"ש תשט"ז פכ"א (תו"מ חט"ז עמ' 340). ובכ"מ.

מז פסיקתא זוטא ו,ו (רש"י לדברים כו, טז).

מח ראה רש"י לשמות יט, א; דברים יא, יג; כו, טז.

מט גם המאור ושמש (שהוזכר לעיל הערה כ) מאריך להסביר (עיי"ש!) כי משה הזהיר את יתרו – כפי שמצוים להזהיר את הגרים – מפני הנפילה שתבוא אחרי ההתלהבות הראשונה שלו (כמו שקרה לעם ישראל שוב ושוב אחרי יציאת מצרים) ותגובת יתרו היתה:

שמכין מאין היה התחזקות לישראל שלא יפלו לגמרי זה היה מחמת שהיו זוכרים תמיד הארה ראשונה דהיינו אשר הצילו מיד מצרים בהארה גדולה ועל ידי זה לא יכלו ליפול לגמרי, והיה הוא גם כן בטוח הגם שיפול לפעמים חס ושלום יזכור לעצמו הארה ראשונה של ההתחלה ויתחזק את עצמו ולא יפול, וקל להבין.

נ אסתר ט, כח (וידוע מרבי נחמן שיש בחינה בה פורים הוא תחלת השנה – כך ש"נזכרים ונעשים" של פורים הוא זכרון ההתחלה).

נא ראה רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (לחיד"א) פכ"ט.

נב נוסח הגדה של פסח ("מצה זו...").

חיך, פירוש שכל ימי חייו צריך להזכיר את עצמו בנקודה הראשונה והתעוררות ראשונה הנקראת יציאת מצרים, כי כל התחלה נקראת יציאת מצרים. וזו היא גם כן כוונת אמרם ז"ל [בהקדמת הרוקח] אין חוזק כחסידות בתחילתו. ובזה הוא ממשיך הקדושה אליו. וזהו תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים, פירוש למקראי הוא לשון המשכה, ופירושו להמשכת הקדושה העיקר הוא, להזכיר ההתחלה, שהיא המקור, הנקראת יציאת מצרים, בכלל ובפרט, ועל ידי זה נעשה המשכת הקדושה, כמו שהיה בשעת יציאת מצרים התחלת הקדושה וד"ל.

גם בהקשר של יציאת מצרים הרבי הדגיש הרבה פעמים שיש להתקדם מ"בכל דור ודור [ובכל יום ויום]^{נז} חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים"^{נח} ל"אופן שגם עכשיו ישנה היציאה ממצרים ממש"^{נט}. שרה אמנו בפרט היא הראשונה שנכנסת לגלות מצרים^ס – נלקחת לבית פרעה – ויוצאת ממנה בלי פגע (כמו שהזהר מדגיש בתחלת פרשת "חיי שרה"^{סא}) ובכך היא נותנת כח גם לבניה, כל עם ישראל, בענין הזה.

חז"ל אומרים^{סב} ששרה אמנו הסתלקה כאשר היא שמעה על העקדה ופרחה נשמתה.

נז תניא פמ"ז.

נח פסחים קטז, ב.

נט שיחת ליל ב דחה"פ תשכ"ד (בתורת מנחם סעיף ט – ושי"ג).

ס חז"ל מספרים (בראשית רבה מ, ה) כי לפני שהגיעו למצרים אברהם החביא את שרה בתבה וכאשר פתחו את התבה ראו המצרים את יפי תארה. הכניסה לתבה היא כניסה לעיבור שני יציאת שרה מהתבה עם הכניסה למצרים היא על דרך לידת יוכבד בת לוי בין החומות (סוטה יב, א). כפי ששרה היא אם יצחק ("צחק עשה לי אלהים") כך יוכבד היא אם משה אהרן מרים. שלשת הגואלים, העולים יציאת מצרים – "חוזק החסידות בתחלתו". ורמז נוסף: שרה יוכבד עולה "שמע בקלה" (בראשית כא, יב) משום שאצלה דוקא מאיר "חוזק החסידות בתחלתו".

סא ח"א קכב, ב ("אתת שרה ונחתת וסלקת").

סב בראשית רבה נח, ה; תנחומא וירא כג; פסיקתא דר"כ כד (אחרי מות). ובכ"מ.

אחת כל הגילויים, ונעלמים למחרת, ואז יש לרכוש אותם בהדרגה ובעבודה עצמית בימי הספירה^{נד}). אכן, יציאת מצרים היא נקודת-תחלה שתמיד חוזרים אליה, את הכל אנחנו עושים "זכר ליציאת מצרים" ואנו מצווים לזכור את יציאת מצרים בכל יום^{נה} (ואז גם ה' זוכר לנו את נקודת ההתחלה הזו, "זכרתי לך חסד נעורייך"^{נו}). כך מוסבר הענין בעוד אחד מספרי היסוד של החסידות – אהבת שלום^{נא} (הרבי מקוסוב, ממנו השתלשלה אחר כך חסידות וינויץ):

... אנו אומרים בנוסח הקידוש דשבת, תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים. פירוש, דהנה ידוע פירוש רש"י ז"ל בפסוק (דברים כו טז) היום הזה ה' אלהיך מצוך גו', בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאילו בו ביום נצטווית עליהם. נמצא שהעיקר להמשכת הקדושה הוא שיהא בכל פעם בבחינת התחדשות ותחילה. ועל כן כל המצוות וכל התורה תלויים ביציאת מצרים, על דרך הכתוב (שם טז ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים. והיינו, כי יציאת מצרים נקראת התחלה, ששם היתה התחלת המשכת הקדושה, ובה נכללו כל הניסים שהיו אחר כך, היינו קריעת ים סוף וטביעת מצרים וקבלת התורה וימי הספירה. וזו היא בחינת מעיין הנובע, שהכל תלוי במקור. ועל כן מוטל על ישראל להזכיר את עצמם במקור, היינו בהתחלה, שבה נכללו כל הדברים, וזהו בכלל. וכן הוא בפרט, והיינו שכל אחד ואחד מישראל בפרט צריך להזכיר לעצמו ההתחלה שלו, היינו בנקודה הראשונה והתעוררות ראשונה שלו, שנדבה לבו לגשת אל הקודש. ואף שנראית קטנה, אף על פי כן נכללו בה כל המצוות ומעשים טובים שבאים אחר כך בהמשך הזמן. וזהו גם כן על דרך הכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי

נג ראה פע"ח שער ספירת העומר בתחילתו. ובכ"מ.

נד דברים טז, ג. וראה שבת יב, ב.

נה ירמיה ב, ב.

נו אהבת שלום תזריע ד"ה "אשה כי תזריע".

אלא אם כן הם עוסקים עם הזרזים ו'נדבקים' מהם שוב ושוב.

התחדשות – מהחכמה אל החסד

בעצם, צריך להבין דבר מתבקש – הכח של ההתחלה הוא כח של התחדשות, ולכן בתוך ההתחלה יש גם כח להתחדש תמיד. יש מבנה יסודי של ייחודה, שהזכרנו כמה פעמים¹⁴:

קוצו של י קדם
י תחלה
ה ראש
ו תוך
ה סוף

לזמן שבתוך המציאות ("ה'הוה") יש ראש-תוך-סוף, אבל ההתחלה – הנושא שלנו כאן – היא ה'י שמעל הזמן, ספירת החכמה. בתוך הספירות, דברנו בעיקר על החסד בתור התחלה – "תחלת החסידות", "ה'חסד לאברהם"¹⁵ ש"התחיל להאיר". החסד הוא ההתחלה במדות, אבל יש גם התחלה במוחין, ספירת החכמה (ה'חסיד הוא חסד ועוד י – ספירת החסד שמלבישה על החכמה, ה'י¹⁶). ה"קדם", הקוצו של י שעוד לפני ההתחלה, הוא הרצון הקדום בנפש להגיע לאותה התלהבות של התחלה (מה שדוחף את האדם להכנס לחסידות ולזכות מן השמים ב"חזק החסידות בתחלתו").

קודם אמרנו שיש שתי התחלות ליהדות –

במעלה יתירה להחזיק במדת הזרזות כי זרזות מביא לידי חסידות. לכן בתחלת העבודה יש לכל א' הזרזות. אבל בהתרוממות האדם נופל מהזרזות וזה פחיתות גדול. לכן יכול הפחות ממנו במדרגה להקדים אותו בכח הזרזות כמ"ש חזית איש מהיר כו לפני מלכים יתיצב. לפני ממש. כי הוא מקדים. כמ"ש זרזין מקדימין למצות. הוא כניל. שע"י הזרזות מקדים למעלה ממדרגתו. ורמז: זרזות חסידות עולה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (ויש לומר שהזרזות רמוזה בי' החסידות בי'חד ד"אחד", וד"ל).

ע סוד הוי' לראיו שער ד (וראה גם שער יג ושיעור כ"ג מנחם-אב ע"ג פ"ג).

עא מיכה ז, כ.

עב כפי שהובא בפירוש לענין תחלת החסידות בביאורי הזרה הנ"ל הערה סז.

כעת נפרש זאת למעליותא – כאשר שרה שמעה על מסירות הנפש של יצחק בנה (ואברהם בעלה), "חזק החסידות בתחלתו" של יצחק (שדווקא בעקדה הפך מירא-שמים לחסיד המוסר את נפשו באהבה, כמו אברהם אביו¹⁷), היא נזכרה בתחלת החסידות שלה עצמה עד להתעוררות עצומה של "פרחה נשמתה" (כמו "על כל דבור ודבור פרחה נשמתו"¹⁸ במתן תורה, שהוא עוד נקודה של "תחלת החסידות" אצל עם ישראל¹⁹).

אפשר לקחת מכאן עוד עצה פשוטה – הדרך הכי טובה להזכר בתחלת החסידות ולחזור אליה היא להתעסק עם חינוך של צעירים וקירוב של בעלי תשובה, שבפועל נמצאים ב"תחלת החסידות" ולקבל מהם את אותם תוקף והתחדשות (כמו שאנחנו תמיד מסבירים²⁰ שב'מבצעים' צריך להיות אצל החסיד בטול מול גילוי היחידה שיש אצל היהודי שמתקרב, "חילא יתיר" של בעל תשובה²¹, שהחסיד-המקרב יכול לקבל רק ממנו). "חזק החסידות בתחלתו" מתבטא גם בזרזות גדולה שיש בתחלת הדרך – "זרזותיה דאברהם"²² – זרזות שמאפשרת למי ש'טרי' בעבודה לעקוף-להקדים גם את הותיקים שעוסקים בעבודה הרבה שנים²³,

סג ראה גם מעין גנים ח"א וירא.

סד שבת פח, ב. וראה שמו"ר כח, ד.

סה וראה בפירוש בשם משמואל ואתחנן תר"ע שמפרש זאת על חזק תחלת החסידות, ואת שאלת "ועתה למה נמות" על החשש של בני ישראל שאם ימשיכו לשמוע מפי השכינה תאבד מהם אותה התחדשות של "פרחה נשמתו" וההתעוררות בשמיעת דבר ה' "תמות" אצלם.

סו ראה לדוגמה ספירת החסד בהתעוררות ח"ו אלול תש"פ (נדפסה בגליון ר"ה ש"ז).

סז ע"פ זרה ח"א קכט, ב. וראה ביאורי הזרה לצמח צדק (הנ"ל הערה כג) ש"חזק החסידות בתחלתו" הוא כמו ה"חילא יתיר" של בעלי תשובה – העוצמה שיש בשינוי ובהתחדשות "כיתרון האור מן החשך".

סח חולין טז, א.

סט כפי שכותב בעל שפת אמת – הרבי מגור, חסידות שגם משתלשלת מהרבי ר' אלימלך – דרך לובלין, פשיסחא וקוצק – ויקהל תרמ"ב:

בפסוק והנשאים הביאו חסר י ע"י שנתעצלו כו ע"ש ברש"י ובמד. והענין ההראות כי ביותר צריך מי שהוא

ההגדרה של "חיל" – אצל כל "אשת חיל" – היא היכולת להכניס את האורות המרובים דתה בכלים רחבים של תיקון וכך לשמור על "חוזק החסידות בתחלתו" ולתרגם אותו להצלחה פורצת גדר

אברהם אבינו ומשה רבינו, שהם בעצמם החסד והחכמה. מהחכמה נובעת ההתחדשות התמידית – "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית"^{טג} של "עולם חסד יבנה"^{טד} (החכמה נקראת גם "עדן"^{טו} וממנה מופיע כח ההתחדשות בפועל, בגשמיות, אצל שרה אמנו – "אחרי בלתי היתה לי עדנה"^{טז}). כשמרגישים את ההתחדשות התמידית אפשר תמיד להתחיל מחדש את החסד-החסידות, והחסידות הזו מלווה את כל ההמשך העבודה שהרי החסד הוא "יומא דאזיל עם כולה יומין"^{טז}.

אורות דתה בכלים דתיקון

אם "חוזק החסידות בתחלתו" שייך לתוקף של עולם התהו, שמיטת החסד, כנ"ל – אז השמירה ממשבר תלויה בהכנסת האורות דתה בכלים דתיקון (הדרך להבאת המשיח^{טז}). בכלל, שרה היא "אשת חיל עטרת בעלה"^{טז}, "אשה כשרה" (שדורשים תמיד כְּשָׁרָה אמנו) ש"עושה רצון בעלה"^{טז}, מתקנת-מלבישה את הרצון התוהי של בעלה. ההגדרה של "חיל" – אצל כל "אשת חיל" – היא היכולת להכניס את האורות המרובים דתה בכלים רחבים של תיקון וכך לשמור על "חוזק החסידות בתחלתו" ולתרגם אותו להצלחה פורצת גדר. אליבא דאמת, גם

ג. נוסח ברכות ק"ש של שחרית.

עד תהלים פט, ג.

עה פרדס שכ"ג, טז. ובכ"מ.

עו בראשית יח, יב.

עד ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פ"ע"ח שער הה"ס פ"א.

עח שיחת כ"ח ניסן תנש"א. ורמז: תחלת החסידות = 1331 = 11 בחזקת 3 ('חזקה' של "חד ולא בחשבן" = תהו) = משיח במספר קדמי (מקדם לתחלה).

עט משלי יב, ד.

פ. תנא דבי אליהו רבה פ"ט.

ה"יפי" וגם ה"חטא" בהן מצטיינת שרה – התורה והמצוות, לפי דברי הנועם אלימלך בהם אנו מעמיקים כעת – הם גופא הכלים דתיקון, השכל שמברר את הרצון והכלים הרחבים למימוש התלהבות הגדולה^{טז}. ככל שיש התלהבות גדולה יותר – צריכים יותר כלים להתלהבות^{טז}, כדי לשמור אותה משבירה וכדי שהיא תמשיך ללוות את כל העבודה. הזכרנו שהחסד הוא "יומא דאזיל עם כולה יומין". לומדים זאת מהפסוק "יומם יצוה הוי' חסדו"^{טז} – כדי שהחסד ימשיך צריך 'לצוות' אותו (צוותא וחבור בין אורות וכלים) בהרבה כלים-מצוות.

כמו שראינו, בהתלהבות התוהית של ההתחלה מעורבים גם סיגים, לכן התהליך של ההתבגרות – הכנסת האורות דתה בכלים דתיקון – צריך לכלול גם בירור של ההתלהבות עוד ועוד. הבירור הזה שייך לעבודה של ה"חטא", שמתחילה בגיל עשרים ונשלמת רק בגיל מאה, כנ"ל – להוציא את כל הסיגים של ההנאה העצמית (והמודעות העצמית שכלולה מיניה וביה בעבודה הזו) – עד שמגיעים ל"התלהבות בטהרתה" (שהיא בעצם התלהבות במודעות טבעית^{טז}). במושגים של

פא וכפי שכותב החוזה מלובלין בדברי אמת, בהמשך לדבריו שהובאו לעיל (על "חוזק החסידות בתחלתו" כהתלהבות של תהו):

וכשרואה האדם שא"י להתנהג כן צריך להתיישב בדבר להיות בצמצום ובהצנע כל מה שאפש' להלביש רצונו בדרך שתהי' קיום. והנה גם החסד שרוצה לעשות והרחקות הרשעים צריך להלביש בשכל.

פב וראה שם משמואל שבת הגדול'צו תרע"א שממחיש זאת ממנחת חביתין שמביא כהן הדיוט ביום ההתחלה שלו והכהן הגדול – שנמצא בהתחדשות תמיד – מביא בכל יום ומריביו הקרבנות בעת חנוכת המשכן והמקדש, עיי"ש.

פג תהלים מב, ט.

פד ראה בשיעור שבת תשובה תש"פ (נדפס בגליון שבת תשובה יום כיפור ש"ז).

פנימית (יזומה ומבוקרת) ואין צורך ליפול בפועל^{צב}. רק בכח הבטול והשפלות אפשר לזכך את הסיגים של גסות הרוח ועזות המצח שנלווים לתהו של ההתחלה^{צא}. השפלות היא ה"חותם שוקע" בנפש, החלל הריק של הכלי שמכיל את האור – וככל שהחלל רחב יותר, כך הכלי מכיל אור גדול יותר. רק מי שיש לו שפלות יכול לחזור תמיד לנקודת ההתחלה – להרגיש שהוא עוד לא התחיל לעבוד את ה' ושעליו להתחיל מחדש (כמו שאברהם אבינו החליט שעליו למול את עצמו בגיל 99, כנ"ל). ובעצם, רק מי שיש לו שפלות אמתית אינו מתפתה לחשוב שמה שזכה לו בעבודת ה' הוא הישג אישי, וממילא גם אחרי כל העבודה בכח עצמו הוא 'פתוח' לתוקף החסידות שהוא מתנת חנם מן השמים.

כידוע, השפלות והשמחה הולכות ביחד, "הא [עילאה, שמחה שבפנימיות הבינה] בהא [תתאה, שפלות שבפנימיות המלכות] תליא", כמו שמסביר של רבי אייזיק מהומיל ב"מאמר השפלות והשמחה"^{צא}. שתי המדרגות האלה מופיעות אצל שרה אמנו – בזכות עבודת השפלות שלה היא זכתה ל"חותם שוקע", רחם ("בית ולד"), שלא היה לה בתחלה^{צב}, ומתוך כך הגיעה לשלמות של "אם הבנים שמחה"^{צא}

צב וראה בעומק ב"פרק בעבודת ה'" בספר לב לדעת. צג וכסיום דברי השם משמואל שהובאו לעיל (ראה הערה יט) לענין התהו המסוכן שבהתחלה:

והנה בתחילת כיבוש הארץ שהיו צריכים להתחזקות גדולה, כי מלחמת העמים היתה קשה עליהם מתחילה ועד סוף כמי"ש הרמב"ן, ע"כ ה' הציטוי שראשית בואם בארץ תהי' במקום שכס למען יקנו בנפשם מדת ההתחזקות וידרכו נפשם עוז. אך באשר מדה זו צריכה שמירה יתרה כנ"ל, לזה באו תחילה למקום הזה אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר ויעקב שהוא מלשון עקב שכל ענינו שהי' בעצמו בבחי' עקב כמו שדיברנו הרבה מזה, הם הם ה"י בכוחם להאציל על מקום זה רוח מבינתם שתהי' מדת המקום רק על צד הטוב כנ"ל, וזה יש לפרש ויבוא יעקב שלם היינו שבחי' יעקב שהיא מלשון עקב היתה אצלו בשלימות מחמת זה בא עיר שכס.

צד וראה גם "פרק בעבודת ה'" ביאור א, ובכ"ד.

צה יבמות סד, ב.

צו תהלים קיג, ט.

קבלה, טהרה שייכת לספירת הבינה, שהיא גם שרש הכלים ("גרמוהי") – שני הענינים של תיקון התהו. גם הענין הזה נלמד דווקא משרה אמנו – האמא הראשונה (אמא היא פרצוף הבינה) – שבהתלהבות שלה הגיעה לשלמות הטהרה, כאשר תקנה את חטא חוה בכל שלש המצוות של האשה^{צה} – חלה (בברכה המצויה בעיסתה), נדה (כאשר ענן קשור על פתחה מעיד על טהרה, ואף התקיים בה "חדל להיות לשרה אורח כנשים"^{צג}) והדלקת הנר (כאשר הנר דולק באהלה מערב שבת לערב שבת)^{צד}.

כח השפלות

לכל מה שהזכרנו עד עכשיו קשורה עוד נקודה, אולי הכי חשובה ועיקרית. הזכרנו ששרה היא היהודיה הראשונה שנפטרת אבל היא היא זו שמלמדת על הסוד של חיים נצחיים, כאשר גם ההסתלקות שלה נקראת "חיי שרה" (ובלשון הזה, "דילה הו חייך"^{צה}). שרה היא היהודיה הראשונה שנקברת, 'עסק גדול' שהוא הנושא הראשון בפרשה – היא מקיימת "ואל עפר תשוב"^{צג}. הרבי הדגיש הרבה פעמים^{צד} שהדרך לזכות לחיים נצחיים היא על ידי כך שבדורנו 'יוצאים ידי חובה' של "ואל עפר תשוב" בעבודה של "ונפשי כעפר לכל תהיה"^{צה}, עבודת השפלות. עבודת השפלות האמתית קשורה לכל

הנקודות שהוזכרו: השפלות היא ההכרה שאני עלול ליפול בכל רגע – לאבד את האור הגדול – וכשזוכרים זאת פועלים בנפש 'נפילה'

פה ראה לקו"ת (אריז"ל) שמואל"א, יח. ספר הליקוטים שופטים טו (ובכ"ד).

פו בראשית יח, יא.

פז רש"י בראשית כד, סז. וראה לקו"ש חט"ו שיחה ג לפרשת לך לך סעיף י, והנסמן שם מהרבה מפרשים בהערות 54-55.

פח זהר ח"א קכג, ב.

פט בראשית ג, יט.

צ ראה לקו"ש חל"ה שיחה ג לפרשת ויחי בסיום השיחה ובנסמן שם הערה 57.

צא תפלת מר בריה דרבינא (ברכות יז, א) וסיום תפלת עמידה.

את פגם הישות שהוא החטא שבמצוה (כפירוש הבעש"ט^{קב} ל"כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"^{קג}, שהחטא הוא נקודת הישות שבאותו טוב גופא). ובאמת יש התכללות – דברי תורה ("יפי") צריכים להיות "שמחים כנתינתן מסיני"^{קד}, ההר המסמל שפלות^{קה}, ועיקר קיום המצוה בתיקון (סוד ה"חטא") הוא ענין "שמחה של מצוה".

שנוכה להתעצם עם שרה אמנו, להנציח את "חוזק החסידות בתחלתו" ולהמשיך עמו תמיד, וכך להביא את המשיח "באופן של אורות דתהו אבל בכלים דתיקון"!

האומרת "צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי"^{צד} (ונתקים בה "כי עמך מקור [כינוי הרחם בחז"ל, בית הרחם של שרה אמנו מכח השפלות] חיים [לשון תענוג ושמחת חיים]^{צח} – ורמו: **שמחת חיים** בגימטריא **שפלות**!). השמחה והשפלות הן בעצם שתי המדרגות של ה"יפי" וה"חטא" להן זכתה שרה בשלמות: בפשט ה"יפי" הוא כנגד שמחה, כאשר בזכות "אין **אשה אלא ליפי**"^{צט} (בגימטריא **תענוג**) האיש משמח את אשתו ושמח בה ("משמח חתן וכלה" ו"משמח חתן עם הכלה"^ק בהיותה "כלה נאה וחסודה"^{קא}), וה"חטא" כנגד שפלות, המתקנת

שהחזרה לתחלת החסידות היא כחבת כלה על בעלה בשעה ראשונה.

קב כש"ט (קה"ת) אות קמא.

קג קהלת ז, כ.

קד שה"ש רבה א, נג (ובכ"ד).

קה סוטה ה, א (ובכ"ד).

צד בראשית כא, ו (וראה רש"י שם על השמחה בכל העולם).

צח תהלים לו, י.

צט תענית לא, א. כתובות נט, ב.

ק ראה בסידור עם דא"ח על שתי ברכות אלו, ובכ"ד.

קא כתובות יז, א. "כלה נאה וחסודה" רומזת גם ל"תחלת החסידות" וכנ"ל מדברי האמרי נעם (שהובאו בפרק א)

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- תמיד צריך לחזור לתורות ולסיפורים של הבעל שם טוב – החסידות בתחלתה.
- בתחלת הדרך מטעימים לאדם את טעם העבודה – כדי שישאף להשיג אותה מכח עצמו.
- גדר החסידות הוא "לפנים משורת הדין" – יציאה מן הכלים שיש בה גם תהו.
- הירידה שאחרי ההתלהבות היא "ירידה צורך עליה" – לחבב את העבודה בכל פעם מחדש.
- בילדות עיקר עבודת ה' הוא התמסרות לתורה וכשמתחילים להתבגר נדרשת עבודה פנימית.
- הכח של שרה אמנו הוא להנציח את "תחלת החסידות" של אברהם אבינו.
- כשנוכרים בנקודת ההתחלה אפשר לחזור אליה ולהתחדש בה – בעיקר כשזוכרים את התחדשות הבריאה.
- עיסוק בחינוך וקירוב בעלי תשובה – הנמצאים ב"חסידות בתחלתו" – מזכים גם את המחנך והמקרב לתוקף ההתחלה.
- "אשת חיל" מכניסה את האורות המרובים דתהו של בעלה לכלים רחבים דתיקון.
- "יומם יצוה הוי' חסדו" – המשכת החסד לכל הימים תלויה בצוותא וחיבור של אורות וכלים.
- הכח לחיים נצחיים הוא שפלות המביאה לשמחה.

"הוי' צדיק יבחן"

קיצור מהלך השיעור

לכבוד יום הולדתו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, שחל בשבת שעברה, עסק הרב בביאורי החסידות ל**פרק יא בתהלים**. המובא כאן הוא פרק ראשון – ועיקרי – מתוך הדברים, העוסק ב**עבודת הנסיונות**.

פרק א הוא לימוד בדברי הרבי על **המעלה המופלאה** של עבודת הנסיונות, גם ביחס למסירות נפש, עד שהיא מחוללת **שינוי מהות** אצל הצדיק.

בשיעור מוסבר היחס בין **שלוש עבודות** עיקריות – עבודת הברורים (שנסתיימה בדורנו), עבודת הנסיונות ועבודת היחודים (העבודה השייכת לקראת ימות המשיח) – כאשר **פרק ב** מציג כמה מבנים שמקבילים לשלישייה זו של עבודות.

עיקר החידוש הוא בהצגת עבודת הנסיונות כשלב **מעבר** בין שתי העבודות האחרות – עבודת הברורים ועבודת היחודים – שממילא מעניקה הבנה מחודשת בענינה הפנימי של עבודת הנסיונות (כאשר, ככל ממוצע, יש בה גם מעלה מעל שני הדברים שהיא מחברת, ולאידך היא בגדר 'אמצעי' לתכלית אליה היא מביאה).

א. נסיון –

שינוי מהות הצדיק

הפרק החדש של הרבי הרש"ב

אנחנו יוצאים מיום הולדתו של הרבי הרש"ב – כ' חשוון. השנה הוא חגג יום הולדת 161 (נולד בכ' חשוון תרכ"א), כך שהפרק שלו, בסבב השני, הוא פרק יא. נלמד את פסוק ה – "הוי' צדיק יבחן ורשע ואהב חמס שנאה נפשו". כפי שנראה, חז"ל דורשים את הפסוק הזה על אברהם אבינו,

בנסיון העקדה – שייך לפרשת השבוע שהיתה השבת. לפי קביעות השנה הזו, יום ההולדת של הרבי הרש"ב חל בשבת כך שבחת"ת באותו יום נלמדה פרשת העקדה – וברבי'ום הוא התחיל את הפרק הזה, פרק יא. זהו הפרק של כל ילד שמגיע ל"בן עשר למשנה" (שייך לגילוי הנשמה

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. כ"ג חשוון תשפ"א –

שוקעת, וכשפשתנו יפה הוא מקיש עליו ביותר, למה שהיא משתבחת והולכת. כך הקב"ה אינו מנסה את הרשעים, למה שאין יכולים לעמוד, ואת מי מנסה את הצדיקים, שנאמר ה' צדיק יבחן.

המדרש מביא עוד משל שלישי: לבעל הבית שהיה לו שתי פרות אחת כחה יפה ואחת כחה רע על מי הוא נותן את העול לא על אותה שכחה יפה כך אין הקב"ה מנסה אלא הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן. המשל הראשון (של קנקנים) הוא מן הדומם, השני (של פשתן) הוא מן הצומח והשלישי (של שתי פרות) הוא מן החי. ויש לומר שבכך רמזו לנו חז"ל שעל ידי העמידה בנסיון מתעלים בסולם השתלשלות העולמות כו' לסוג אחד לגמרי של מציאות.

בחינת הצדיק – נסיון לפי ערכו

נמשיך בדברי הרבי:

היינו שהמבחן של הצדיק הוא כ"כ קשה עד שגם לגבי דרגתו הרוחנית זה נחשב נסיון, בהמשך נראה שהרבי מבסס את דבריו כאן על דברי רבי מנחם מענדל מהורודוק (אותם הוא לא מביא ישירות מספרו, פרי הארץ אלא מספר דרך מצותיך בשמו). הוא אומר כלל גדול, שכל נסיון הוא נסיון באמונה וצריך להתחזק ולהאמין למעלה מטעם ודעת בה'. שוב, הדברים מתבארים באריכות בספר פרי הארץ בפרשת וירא על העקדה – מהקטעים הכי מופלאים בפרי הארץ, קטע שכל אחד ואחד צריך להיות בקי בו. הווארט שכותב הרבי כאן, שגם עבור הצדיק הכי גדול הנסיון הוא באמת נסיון עבורו – מוסבר על פי "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו!". היצר הרע הוא כח המנגד המעמיד את האדם בנסיון, וכמה שהצדיק יותר גדול כך יש לו יצר יותר גדול – שיכול באמת להעמידו בנסיון שקשה לו עד מאד לעמוד בו.

על ידי המשנה) – כנראה ילד בגיל עשר שייך ל"הוי' צדיק יבחן", בוחנים אותו על המשניות שהוא לומד.

"הקב"ה מנסה את הצדיקים"

נלמד מתוך תהלות מנחם², בו אספו את פירושי הרבי על תהלים. הקטע הראשון כאן³ נקרא "נסיונות הצדיקים":

איתא במדרש "היוצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעים שאינו מספיק לקוש עליהם אחת עד שהוא שוברם ומי שהוא בודק בקנקנים יפים אפי' מקיש עליהם כמה פעמים אינם נשברים כך אין הקב"ה מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן וכתוב והאלקים נסה את אברהם".

יש שלשה משלים בחז"ל על כך שה' בוחן רק את הטובים, את המובחרים, ולא החלשים – מי שעלול להשבר. המשל היותר מפורסם הוא על הפשתני, שהרבי לא מביא כאן – נקרא אותו ממקום אחר.

יש על תחלת תהלים – מפרק א עד פרק נג ברצף – ביאור של רב ייב"י. ביאור נפלא, שכבר למדנו ממנו בעבר⁴ על סוד התשובה "באותו פרק, באותו מקום ובאותה אשה". יש מהספר שלו אסמכתא למנהג הבעל שם טוב לומר תהלים לפי השנים – הוא חי נג שנים ופירושו מגיע עד פרק נג בתהלים (ברציפות מההתחלה כנ"ל). נראה שכל שנה הוא פרש את פרק התהלים שלו, לפי מנהג הבעל שם טוב. בכל אופן, בפרק יא הוא מתחיל מציטוט מתוך אותו המדרש היותר מפורסם:

אמר רבי יונתן הפשתני הזה, כשפשתנו לוקה אינו מקיש עליו ביותר, מפני שהיא

טלפונית.

א אבות פ"ה מכ"א.

ב הציטוט דלקמן מתוך מהדורת תשע"ד.

ג שמקורו ד"ה "למען דעת" תשי"ג.

ד בראשית רבה נה, ב ותנחומא וירא כ (לגבי אברהם אבינו, ועין בראשית רבה לב, ג ולד, ב גם לגבי נח).

ה שיעור הכנה לסליחות – כ"ד אלול תש"ס.

כי עבודתו ע"ד הרגילה היא עפ"י טעם ודעת, והנסיון הוא בדרגה שלמעלה מטעם ודעת. אצל כל אחד – גם אצל משה רבינו – העבודה בשגרה ("ע"ד הרגילה") היא על פי טעם ודעת. יש מסלול קבוע (קשור לענין ההתחדשות, שעסקנו בו לאחרונה¹), שהוא על פי טעם ודעת, והנסיון שובר את השגרה ומכריח אותו להגיע למעלה מטעם ודעת שלו.

והענין בזה, דגם האבות שהיו מרכבה לאלקות ושלטו ברמ"ח איבריהם, עד ל[דוד] גם הוא במרכבה, שיש לו מדרגה מיוחדת: [ש"הרגו בתענית", יתכן אצלם ענין הנסיונות] ואדרבה, יותר מתנסים], כמו שמביא המדרש כאן את הפסוק "והאלקים נסה את אברהם".

בנסיון העקדה, הנסיון העשירי והאחרון של אברהם אבינו, הוא התעצם עם "הוי" אחד.² והרמו: **אברהם עמד בעשרה נסיונות**³ עולה 1521 – **הוי' אחד (39) ברבוע!**

שלש עבודות –

בירורים, נסיונות ויחודים

בשביל להסביר את הענין של הנסיון הרבי יבחין כאן בין עבודת הבירורים לעבודת הנסיונות. עיקר מה שנרצה לפתח מהקטע הזה הוא התבוננות בשלש עבודות. כאן מזכיר רק שתיים, עבודת הבירורים ועבודת הנסיונות. מדובר הרבה על עבודת הבירורים, ולעתים – "הוי' צדיק יבחן" – יש עבודת הנסיונות, שדורשת מעבר פאזה לגמרי. על עבודת הנסיונות דברנו הרבה בשיעורים ב"להשכילך בינה"⁴. אך ישנה עוד עבודה – כידוע, המוזכרת גם בתניא – עבודת היחודים, עוד סוג של עבודת השי"ת. רוצים להפיק מהקטע הזה של הרבי התבוננות

1 ראה שיעור "תחילת החסידות" שנדפס לעיל בחוברת.
 2 ראשי וסופי התבות = 572 = כביחד פעמים הוי', סוד כוכב, אמצעי התבות = 949 = 13 פעמים 73, אהבה פעמים חכמה = אהבת ישראל.

3 תניא אגה"ק יא. האגרת נתבארה בשיעורים כ"ב אדר עד ח' ניסן תש"פ.

4 תניא אגה"ק כו.

ביחס בין שלש העבודות הללו.

הרבי אמר ש"נסתיימה עבודת הבירורים"^א והתכוון בפשטות שכעת עוברים לעבודת היחודים^ב – חש"מל. אבל כל פעם שיש חש"מל יש עוד מל אחד באמצע – מל לשון ברית מילה^ג, גם אחד מעשרת הנסיונות של אברהם אבינו – והוא עבודת הנסיונות. עבודת היחודים תהיה בעיקר לעתיד לבוא – זו תהיה השגרה כביכול, המסלול לעתיד, שכבר לא עוסקים בבירורים אלא ביחודים. תיכף נפתח זאת עוד יותר.

בין מסירות נפש לנסיון

הרבי מחדד שנסיון הוא משהו שאי אפשר להבינו (תוך כדי הנסיון):

כי ענין הנסיון אינו ענין שאפשר להשיגו עפ"י טעם ודעת,

וגם כשהגיון מכריח התמסרות למעלה מטעם ודעת, בכל זאת הוא שייך לטעם ודעת [ע"ד המבואר בענין אור הסוכ"ע, שלהיותו טובב כל עלמין הוא שייך עכ"פ לעולמות], וה"ז בכלל עבודת הבירורים.

הוא אומר כאן חידוש גדול – מסירות נפש למות על קידוש השם היא עדיין עבודת הבירורים ולא עבודת הנסיונות.

המסלול הרגיל של עבודת הבירורים לא מצריך למסור את הנפש, אבל יש מצב שדורש מסירות נפש – שיודעים שכך על פי הלכה. כמו שר' אלחנן וסרמן הי"ד מסר שיעור לתלמידיו על מצות קידוש ה' לפני שכולם נרצחו בשואה. גם למסירות נפש יש מצוה בתורה, אפשר להבין את הגדר – לכן בשביל צדיק עצם מסירות הנפש הוא דבר פשוט, לא נחשב לנסיון, כמו שנראה בדברי רבי מענדל'ע מהורודוק.

מסירות נפש היא למעלה מטעם ודעת, אבל

א שיחת יום ב' דר"ה תשמ"ד; שיחת פרשת ויצא תשנ"ב (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט של הרבי הרי"צ). ובכ"מ.

ב ראה הטבע היהודי מאמר "תיקון הדעת" פ"ב.

ג כש"ט (קה"ת) כח.

חידוש גדול - מסירות נפש למות על קידוש השם היא עדיין עבודת הבירורים ולא עבודת הנסיונות

לא מופיע בפירוש בתורה הנסיון הראשון – נכונות המסירות נפש של אברהם באור כשדים. התירוץ אותו תירוץ – אצלם, אברהם ויצחק, צדיקים גמורים שבבחינת מרכבה, מסירות נפש אינה חידוש. מגיעה מהסובב, למעלה מטעם ודעת, אך לא מהעצמות, לא היפך טעם ודעת. החידוש הוא העמידה בנסיון באמונה – שלא להרהר אחר מדותיו של הקב"ה.

הגילוי שעל ידי העמידה בנסיון

וכאשר הצדיק עומד בנסיון זה, אזי מתגלה אצלו דרגא גבוהה בנפש – בחי' יחידה, היות ש'סתם' מסירות נפש מגיעה מבחינת סובב כל עלמין, עולה שעמידה בנסיון – שלמעלה מעצם מסירות הנפש – מקבילה לעצמות, המקיף הרחוק, "יחידה ליחדך". מכאן משמע שמסירות נפש היא מצד החיה^י, מקיף הקרוב, מקיף הישר – שיש לו שייכות לעולמות, למציאות. הגם שהוא למעלה מהשכל הוא שייך לשכל. היחידה היא מקיף דאור חוזה, בתנועת הסתלקות מן השכל, נגד השכל. הוא מקיף מרחוק – "עצות מרחוק אמונה אמן"^י. הרבי מוסיף כאן במעלת היחידה: שלמעלה מטעם ודעת, ולמעלה מכל ההגבלות דזמן ומקום.

יפה שמקביל טעם ודעת לזמן ומקום ואומר שמה שלמעלה מטעם ודעת הוא למעלה מזמן ומקום. הרבי לא כותב, אבל מובן שאפשר לעשות הקבלה פרטית – שתסביר בכלל למה צריך שתי מלים, טעם ודעת, ולא מספיק לומר למעלה מהשכל. כנראה שטעם הוא כנגד זמן ודעת כנגד מקום, כמו שאומרים "על דעת

לא הפוכה מהטעם והדעת, בניגוד לנסיונות: אלא עבודת הנסיונות היא היפך טעם ודעת, ע"ד הנסיון של אברהם, שבתחילה אמר לו הקב"ה "כי ביצחק יקרא לך זרע", ולאח"ז אמר לו "והעלהו לעולה", שעפ"י טעם ודעת אין לזה מקום, ומ"מ לא הרהר אחר הקב"ה.

יש עוד שלב: אחרי שאברהם בא לקיים למעלה מטעם ודעת את הצווי "והעלהו שם לעלה"^י המלאך אמר לו "אל תשלח ירך אל הנער"^י. נראה היפוך רצון, שלא יתכן כלפי מעלה (הרי על ה' כתוב "אני הוי' לא שנית"^י), אין אצל ה' שינוי רצון ח"ו). יש שלשה שלבים – "כי ביצחק יקרא"^י, "והעלהו שם לעלה", "אל תשלח ירך" – כן-לא-כן. ה' אומר – כמו שמביא רש"י בחומש – שבאמת "לא שנית", הכל דבר אחד, שמתגלה רק אחרי שאדם עומד בנסיון.

ובזה יובן גם ענין נוסף, דלכאורה למה נסיון העקידה מתייחס לאברהם ולא ליצחק, הרי העקידה על המזבח היתה ליצחק ולא לאברהם? ותירץ הרה"ק רבי מנחם מענדל מהאראדאק שאכן הנסיון ה' לא בפעולת העקידה כשלעצמה, כי אם בזה שאברהם לא הרהר אחר מידותיו של הקב"ה.

כלומר, עיקר הנסיון הוא בלבוש המחשבה, בפנימיות – לא להרהר – ובעצם הוא בטול לבוש המחשבה, וכמו שעוד נבאר. במראי מקומות כאן מציינים לדרך מצותיך, שם יש מאמר גדול בסוף הספר על עבודת הנסיונות, ד"ה "אחרי" וביאורו. בכל אופן, זהו מאמר שלם בפרי הארץ. הוא שואל למה "עקדת יצחק" נקראת הנסיון העשירי של אברהם, וכן למה

יח כמו שבתנאי (פרקים יח"ט) מוסבר שמסירות נפש באה מספירת החכמה, שכנגד החיה (מלכות-נפש, מדות-רוח, בינה-נשמה, חכמה-חיה, כתר-יחידה).

יט ישעיה כה, א.

יד בראשית כב, ב.

טו שם פסוק יב.

טז מלאכי ג, ו.

יז בראשית כא, יב.

"הוי' צדיק יבחן" – ופועל בו שינוי המהות, עד כדי שמורשישים את השינוי הלאה. עיקר הווארט שנסיון הוא לגמרי למעלה מטעם ודעת, והוא בחינת יחידה. הרמז – "למעלה מטעם ודעת", ביטוי שכיח בחסידות – עולה כב פעמים יחידה, שם שדי במילוי (שין דלת יוד, שדי, 314, ועוד 500, "פרו ורבו", ערך המילוי¹²). אם מוסיפים את המלה יחידה עצמה כבר עולה חיה פעמים יחידה, "זה הדבר אשר צוה הוי'"¹³, נבואת משה רבינו באספקלריא המאירה, שבאה מהמדרגה הזו.

ב. עבודת הבירורים, עבודת הנסיונות ועבודת היחודים הכנעה-הבדלה-המתקה

נחזור לעיקר מה שרצינו כאן מהקטע, לדבר על שלש העבודות שהזכרנו – עבודת הבירורים, שכוללת גם מסירות נפש; עבודת הנסיונות, שהיא אמונה נטו, למעלה מתענוג ורצון; ועבודת היחודים.

מה צריך להיות המבנה? כמו שכבר הזכרנו, חש-מל-מל, הכנעה-הבדלה-המתקה. עבודת הבירורים היא הכנעה, עבודת הנסיונות היא הבדלה ועבודת היחודים היא כבר המתקה.

למה בירורים הם הכנעה? המברר צריך להתלבש בלבושי המתברר. שבביל לברר אתה צריך להפיל את עצמך, שאתה שוה למתברר, והמתברר כאן יכול להיות במדרגה הכי נמוכה. זו ממש השפלות שר' אשר מדבר עליה, שאתה צריך להרגיש את עצמך שוה לכולם – המכנה המשותף הנמוך ביותר שיש במציאות – כדי באמת לברר את הניצוץ הקדוש שיש בכל דבר. כדי לברר את הניצוץ צריך ללמוד זכות על הרשע

המקום". הטעמים כל הזמן משתנים. הדעות לא משתנות, אבל הטעם מתחדש כל הזמן, כמו הזמן. גם זמן עצמו הוא לשון מן, נוטריקון זה-מן¹⁴, שמשנתה בטעמו¹⁵. בכתה, שרש הדעת הוא ברצון ושרש הטעם בתענוג – תענוג ורצון הם שרשי הזמן והמקום. אך למעלה מתענוג ורצון יש אמונה פשוטה – למעלה מטעם ודעת ולמעלה מזמן ומקום.

ובכך מזכה את כל הבאים אחריו, שגם אצלם יהי הכוח להתגבר ולעמוד בנסיון.

כאן מקור למה שאנו מסבירים תמיד¹⁶, שכאשר שוברים את השכל לגמרי, את ההגיון,

מתחוללת בנפש מעין

'מוטציה' – 'מוטציה'

חיובית, כשמדובר בנסיון

של צדיק – וברגע שיש

שינוי מהותי ועצמי הוא

עובר בירושה. לכן אנחנו

"מאמינים בני מאמינים"¹⁷

– דווקא האמונה עוברת

בירושה מאברהם אבינו,

"ראש כל המאמינים"¹⁸

(כמ"ש "תשורי מראש

אמנה"¹⁹ – "תשורי"

אותיות ירושת). אמונה

ביגמטריא בנים – את

האמונה מורישים לבנים²⁰.

שבביל להתעצם עם

האמונה, היחידה שבנפש, היה צריך נסיון –

והנסיון פעל. לשם כך ה' מנסה את הצדיק –

כ

אמונה ומודעות מאמר "האמונה במעגל השנה" עמ' קו. ובכ"מ.

כא ראה רש"י על במדבר יא, ה.

כב ראה על ישראל גאותו פכים חביבים טז (עמ' שכז ואילך) ובספר על האבולוציה שעתיד לראות אור בקרוב, אי"ה.

כג שבת צז, א; שמות רבה ג, יב; תנחומא שמות כג.

כד שמות רבה כג, ה.

כה שה"ש ד, ח.

כו "הוי' צדיק יבחן" = "בן אברהם", "הוי' ברך את אברהם

בכל" (בראשית כד, א), ראה רש"י.

כז רזיאל המלאך ד"ה "מאל אביך"; מובא בקהלת יעקב ערך 'פריה ורביה'.

כח שמות טז, טז וז; ולב; לה; ד; ויקרא ח, ה; ט; ו; יז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב.

כאשר שוברים את השכל לגמרי, את ההגיון, מתחוללת בנפש מעין 'מוטציה' – 'מוטציה' חיובית, כשמדובר בנסיון של צדיק – וברגע שיש שינוי מהותי ועצמי הוא עובר בירושה

על העובדה

שלעתיד אין
נסינות כתוב
"ימים אשר תאמר
אין לי בהם חפץ".
רק בזכות זכרון
הנסינות התענוג
לא יהפוך חלילה
ל"תענוג תמידי"
ש"אינו תענוג"
אלא יתחדש
תמיד

שה' אמר לאברהם אבינו "לך לך", ואנחנו דורשים שלשון 'לכלך' – תתלכלך^{לד}. ברגע שאני מלכלך את עצמי, גם לרדת בפועל וגם בשכל כדי ללמד זכות – להוציא ניצוץ, לקרב, הכל הכנעה ושפלות.

אבל הנסיון דורש מהאדם לצאת מעצמו לגמרי. לא סתם למעלה מטעם ודעת אלא היפך טעם ודעת ואף על פי כן לא להרהר אחרי ה'. מה הכוונה? להפסיק לחשוב. אמרנו שהנסיון הוא במחשבה – הכוונה היא לא

לחשוב משהו טוב אלא פשוט להפסיק לחשוב לגמרי. נושא גדול שדברנו עליו הרבה פעמים. כתוב "המחשבה משוטטת תמיד"^{לה}, לכאורה לבוש שאי אפשר להפשיט – ולכן היא נקראת "לבוש המיוחד"^{לו} – אבל הנסיון כן דורש 'אין', שאתה פשוט מפסיק לחשוב. כי אם אתה חושב – אתה מהרהר אוטומטית. ברגע שאדם מפסיק לחשוב הוא חוזר להיות 'אין', רק ה' קיים ולא הוא בכלל. אין כאן יחוד, אלא שיא של מודעות אלקית – יש רק ה'.

עבודת הנסינות היא "בלתי להוי' לבדו"^{לז}, אך אחרי ה"רצוא" המוחלט של עבודת הנסינות בא ה"שוב", "שוב לאחד"^{לח}, של עבודת היחודים – להתחבר ולהתענג על כל מה שה' ברא לכבודו, וכך לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. זו פעולה בתוך המציאות מתוך מודעות טבעית שמאפשר לעשות חיבורים יחודים בלי שום חיכוך והתנגדות. זהו הטבע היהודי להיות כל הזמן ביחוד, כל הזמן בכיף.

לד – אנכי והילדים מאמר "העז והענוה" (עמ' לג'לו). פנים אל פנים עמ' קנז. שיעור ר"ח חשון ע"ד.
לה מאמרי אדה"ז תקס"ט ד"ה "זכור את יום השבת לקדשו", ובכ"מ בדא"ח.
לו ד"ה "ויאמר וכו' לך לך" תרע"א. ובכ"מ.
לז שמות כב, ט.
לח תניא פ"נ (ע"פ ספר יצירה פ"א מ"ח).

הכי גדול – כשאתה עצמך הרשע הכי גדול, כפי שנראה בהמשך.

עבודת הנסינות היא הבדלה. עיקר הדגש במאמרי חסידות על עבודת הנסינות^ט הוא שהנסיון אינו עבודה עם החוץ – כמו עבודת הבירורים או עבודת היחודים – אלא התעצמות פנימית בלבד. כלומר, בנסיון האדם נבדל מכל המציאות שחוצה לו.

עבודת היחודים היא המתקה, כמובן – תענוג שיש ביחוד ובחיבור עם כל המציאות.

בכל אופן, יש מעלה בהבדלה יותר מהמתקה. על העובדה שלעתיד אין נסינות כתוב "ימים אשר תאמר אין לי בהם חפץ"^{לז}. רק בזכות זכרון הנסינות התענוג לא יהפוך חלילה ל"תענוג תמידי" ש"אינו תענוג"^{לא} אלא יתחדש תמיד. כלומר, הנסיון – עבודת הנסינות – הוא מקור ההתחדשות בתענוג עבודת היחודים.

שלש רמות של מודעות

נאמר בצורה אחרת: שלש העבודות האלה הן שלשת סוגי המודעות שאנחנו מרחיבים לדבר עליהן – מודעות עצמית, מודעות אלקית ומודעות טבעית^{לב}:

עבודת הבירורים היא דווקא מתוך ממד של מודעות עצמית – ההכרה שאני צריך להתלבש במציאות הנמוכה, להתלכלך. יש ווארט מפורסם בחסידות^{לג} שעבודת הבירורים התחילה מהרגע

כט ראה ד"ה "נתת ליראין נס להתנוסט" תשי"א – נלמד בשיעור ט"ו תמוז ע"ה.

ל קהלת יב, א.
לא ראה לקוטי אמרים לה"מ (קה"ת) מא, א בשם הבעש"ט (ומובא רבות אצל תלמידי הבעש"ט והמגיד).
לב ראה מאמר "המודעות העתידית" בספר הטבע היהודי ולאחרונה בשיעור אמונה ובטחון 31 (נדפס בגליון הקודם).
לג לוח "היום יום" א חשון.

“אם תאבו ושמעתם”^{מא}) – כלומר, רצון לקלוט את הטוב, את נקודת האמת שבכל נמצא (סוד “אזן מלין תבחון”^{מב}, ברור בדרך שמיעה^{מג}). “שמע” שוה שפל – ההכנעה של הבירורים, כנ”ל.

העמידה בנסיון היא בסוד “הוי’ אלהינו” – “הוא עשנו ולא אנחנו”^{מד}, אנחנו לא פה, אני צריך להפסיק לחשוב בכלל כנ”ל.

“הוי’ אחד”, כפשוטו, היינו היחודים. היחוד – הטבע היהודי, בכיף ותענוג – הוא התענוג של “הוי’ אחד”.

ולסיכום:

עבודת הבירורים	הכנעה	מודעות עצמית	רצון	“שמע ישראל”
עבודת הנסיונות	הבדלה	מודעות אלקית	תענוג	“הוי’ אלהינו”
עבודת היחודים	המתקה	מודעות טבעית	אמונה	“הוי’ אחד”

מא ישעיה א, יט. על הקשר בין הרצון, השמיעה והשפלות ראה מבחר שיעורי התבוננות ח”ז בסיום שיעור חדש אב. מב איוב יב, יא; לד, ג.

מג “שמע” גם לשון אסיפה (כמו בפסוק “וישמע שאול את העם” בשמואל א טו, ד), על דרך אסיפת רפח ניצוצין ששרשם בשם סג, בחינת בינה-שמיעה (“ובאזניו ישמע – ולבבו יבין”, ישעיה ו, י). אכן מפורש (שעה”כ ענין כוונת ק”ש דרוש ו; פע”ח שער ק”ש פ”ט) שישם של “שמע” עולה בן רפח – רפח ניצוצין דיסג שנפלו ל”בן. מד תהלים ק, ג.

לפי ההסבר הזה יש כאן גם את שלשת הראשים שבכתר: כבר אמרנו שהנסיון שייך לאמונה, וכעת הודגש התענוג שביחוד. אם כן, עבודת הבירורים היא רצון. כשה’ אומר לאברהם אבינו “לך לך” הוא אומר לו “תתחיל לרוץ”. בירור הוא מתוך רצון – שאני רוצה לברר, יש ‘אני’ והוא ‘רוצה’ לברר את המציאות. אי אפשר לברר משהו בלי רצון, ועצם הבירור הוא הרצון – הרצון להוציא, לפדות, לגאול את הטוב מתוך הרע.

אם כן, בעצם יש כאן כל השלישיות הכי יסודיות שלנו. הסדר הוא רצון-אמונה-תענוג, מודעות עצמית-מודעות אלקית-מודעות טבעית.

שלש העבודות בקריאת שמע

נחתום בגימטריא נפלאה, שמסתמא פעם עשינו^{לט}: **ברורים נסיונות יחודים** עולה “שמע ישראל הוי’ אלהינו הוי’ אחד”^מ! יש כאן שלשה ביטויים – “שמע ישראל, הוי’ אלהינו, הוי’ אחד” – שצריך להקביל אליהם את שלש העבודות:

עבודת הבירורים היא “שמע ישראל”.
הבירורים הם מתוך רצון לשמוע (כמו בפסוק

לט ראה שיעור ט”ו תמוז ע”ה פ”ג.

מ דברים ו, ד.

הלוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ כל נסיון הוא נסיון באמונה.
- ◆ “כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו” – ה’ בוחן את הצדיק בנסיון גדול.
- ◆ הנסיון שובר את השגרה ומכריח להגיע למעלה מטעם ודעת.
- ◆ מסירות נפש היא למעלה מטעם ודעת, הנסיון היפך טעם ודעת.
- ◆ בנסיון מתחוללת ‘מוטציה’ חיובית – גילוי אמונה העובר לדורות הבאים.
- ◆ בנסיון – אסור לחשוב.
- ◆ בירור דורש ידידה ולכלוך עצמי – להגיע למקום הניצוץ ולהעלותו.
- ◆ התענוג היהודי – בטבע היהודי – הוא יחוד עם כל מה שברא ה’ לכבודו.

שיעור

כוונות התפילה

להתפלל עם הצדיקים

קיצור מהלך השיעור

השבוע נלב"ע אחד מבני החבורה, תלמיד ותיק של הרב, **ר' דניאל בוטח** ע"ה – תלמיד חכם, חסיד, תמים, ישר וצדיק, שהלך בענוה בצדי הדרכים והתמסר להפצת דברי הרב ככל שידו משגת. בשנת תשס"ד העביר הרב שיעורים ב**כוונות התפילה**, על הפסוק שאומרים כפתיחה לתפלת שמונה-עשרה – "אֲדֹנָי שְׁפֹתַי תִּפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ". לאחר מספר שיעורים הודיע הרב שהוא מפסיק את הסדרה הזו, ואז דניאל ניגש אליו ובקש בדמעות ממה שהרב ימשיך כי הלימוד של כוונות התפילה נותן **חיות גדולה** בתפלות בפועל – והוא פעל שהסדרה תמשיך עוד קרוב לעשרים שיעורים. השיעורים נמצאים בשלבי עריכה לספר, וכאן מתפרסם קטע מתוך אחד השיעורים (בעריכה לא סופית וללא כל המ"ח) – שגם מתייחס לתפלת **דניאל איש חמדות**. יהיו הדברים לעילוי נשמתו הטהורה של ר' דניאל ע"ה.

המבוכה שלפני התפלה

יצחק ואלהי יעקב" ובכך מתקשר אליהם ומזכיר לעצמו זכות אבות (ההזכרה של האבות כפי שיחד ה' את שמו עליהם, היינו כפי שהם מרכבה לאלקות – "מרכבתא עילאה" של המדות חג"ת דאצילות – שייכת בפרט לברכה זו, שהיא צעדיו הראשונים של המתפלל בעולם האצילות). מעבר לכך שהאבות הם הצדיקים המאירים בכל יהודי ויהודי בשוה (בניגוד לשבטים, שמאירים כל אחד באלו השייכים לשבטו ולשרש נשמתו), הרי ההתקשרות אליהם נוגעת במיוחד לתפלה, כיון ש"תפלות אבות

בכל תפלה אנו מתקשרים לצדיק האחד והמיוחד שבדור, המשיח שבדור, שהוא "עמוד צלותהון דישראל"^א. אך מלבד זאת, כוללת עבודת ההכנה לתפלה התקשרות לצדיקים רבים. ראשית, התפלה פותחת ב"ברכת אבות" שכל כולה התקשרות לאבות הקדושים – ברכה בה פונה המתפלל אל ה' כ"אלהי אברהם, אלהי

מתוך שיעור אור ליג' שבט ה'תשס"ד – שיעור שלישי בסדרת השיעורים על כוונות תפלת שמו"ע. נרשם ע"י איתאל גלעד.

א. התבאר בפרקים הקודמים של השיעור.

מיוחדות של צדיקים השייכים במיוחד לסוד התפלה בתנ"ך, תוך התבוננות כיצד התקשרות זו עם הצדיקים השונים פותרת למתפלל את שאלותיו-מבוכותיו השונות:

צדיקי התפלה בתנ"ך

כבר הוזכר כי "תפלות אבות תקנום", ועוד אמרו חז"ל "מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים"¹. אמנם, מבין כל האבות והאמהות הקשר המפורש ביותר לתפלה הוא אצל יצחק ורבקה: מבין כל הפסוקים מהם לומדים את תקנת התפלה, המפורש ביותר הוא הפסוק של יצחק – בעוד של"וישכם אברהם בבקר" ול"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" יש מובנים נוספים ומטרות נוספות בפשט הפסוקים, הרי "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" מתפרש בצורה הפשוטה ביותר על תפלה (שהרי אין ליצחק מטרה נוספת בכך). וכן, הסמיכות של הבאת רבקה אל יצחק לפסוק זה מלמדת בפשטות כי יצחק התפלל – ונענה מיד – על זיווגו. בהמשך, מפורשת עוד יותר התפלה אצל יצחק ורבקה, כאשר הם מקיימים ביחד ("יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן") "ויעתר יצחק להוי' לנכח אשתו כי עקרה היא"² (וברש"י: "הרבה והפציר בתפלה", היינו שיצחק

תקנום"³! הבנה זו היא מפתח להבנת כל עבודת ההתקשרות לצדיקים:

בעומק, ההתקשרות לצדיקים לפני התפלה נובעת מתחושת המתפלל שהוא עצמו איננו מסוגל ויודע להתפלל, ולכן עליו להתקשר לצדיקים שידברו מתוך פיו. משום כך פונה המתפלל אל ה' ואומר "אֲדַנִּי שִׁפְתֵי תִפְתַּח וְפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ", אמור אתה את תפילתי, ה', כי אני אינני יודע לעשות זאת.

ניתן לפרוט את מבוכת המתפלל ותחושת האין אונים שלו לסדרה של שאלות עמן עליו להתמודד (בעיקר על פי הדעה שהתפלה איננה מצוה מן התורה, וממילא קשה לגשת אליה מתוך קבלת עול ה'חוסכת' את ההתלבטות והמבוכה הקיומית):

המתפלל איננו יודע על מה להתפלל – האם ה' רוצה שיתפלל על השכינה, או על צרכיו שלו? האם עליו להתפלל על צרכיו הרוחניים, או על צרכיו הגשמיים? האם עליו להתפלל על בני, על חיי או על מזונות? האם רצוי בכלל שיתפלל, או שמא מה שנגזר עליו על ידי ה' הוא הראוי להיות ואל לו להתפלל לשינוי? ועוד שואל המתפלל את עצמו: איך מתפללים בכלל? מתי ולהיכן? ובעומק, המתפלל חש אבדן זהות עד שעליו לברר לעצמו מי הוא בכלל המתפלל? מאיזה מקום נובעת התפלה, ואילו כחות נפש ראוי להשקיע בה?

תפקיד ההתקשרות לצדיקים לפני התפלה הוא לפתור את מבוכותיו של המתפלל. אכן, מפתחת התפלה בהתקשרות לאבות, מתקני התפלות, יש ללמוד כי ההתקשרות היא בעיקר אל הצדיקים השייכים באופן מיוחד לעבודת התפלה. את התקשרות האדם אל השרש – אל הצדיק שהוא הנשמה הכללית של הדור, אל מלך המשיח – יש לפרוט להתקשרות לדמויות שונות של צדיקים. לכן נעיין כעת בדמויות

ב ובדרך דרוש יש לומר כי "תפלות אבות תקנום" מלמד שהתפלה נתקנת מתוך תחושת האביון, התאב לכל דבר, וכדברי דוד (שבסוד "ואני תפלה") "כי עני ואביון אני".

ג רבים מאד הם המתפללים בתנ"ך, שהרי עבודת התפלה משתייכת לכל הצדיקים, אך בפנים נזכרים הצדיקים אשר יש בתפלתם חידוש מהותי – תשובה חדשה לאחת ממבוכותיו של המתפלל.

ד ההופעה היחידה הנוספת של הקב"ה כבעל תאוה מסוימת היא ב'נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', ויש לומר כי תאוות אלו קשורות זו בזו – תפלת הצדיקים היא הבונה להקב"ה בית, "כי ביתי בית תפלה יקרא", בעולם הזה.

ה בחזקוני עה"פ כתב "מפני מה נתעקרה רבקה? שלא יאמרו האומות תפלתנו שהתפללנו 'אחותנו את הי' לאלפי רבבה' עשתה פירות, אלא 'ויעתר יצחק... ויעתר לו'". יש לומר כי התעקרות רבקה מסיבה זו והתעקרותה מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים היא היינו הך: הקב"ה מתאוה לתפלת הצדיקים, התפלה הראויה והאמיתית, ומציל תפלה זו מהכלבים הסובבים אותה – מציל אותה מלהיות תפלת הכלבים הצועקים "הב הב" וכל תפלתם היא "לגרמייהו", תפלת אומות העולם ש"לגרמייהו עבדין", ודוק.

מאוחר יותר בתנ"ך מופיעים שני מתפללים נוספים חשובים: חבקוק הוא הנביא היחיד שבין נבואותיו כלולה תפלה מפורשת – "תפלה לחבקוק הנביא על שגילות" – כאשר נבואותיו הן בעצם תפלה מפורשת לה' (כדוגמת פתיחת נבואותו "עד אנה הוי' שועתי ולא תשמע אזעק אליך חמס ולא תושיע"). תוכן תפלת חבקוק הוא צעקה על הגאולה ודרישה ותביעה (באופן של "תפלת בעל דין") להבאת המשיח, וכדרכת חז"ל על הפסוק "על משמרת אעמדה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי" כי "בא חבקוק כך עשה לו צורת עוגה בארץ ואמר איני זו מכאן וכו'".

דניאל¹ איש חמודות (המשמש בחז"ל דוגמה למשיח) הוא הדוגמה המובהקת ביותר למתפלל אשר הכלבים סובבים אותו² ("סבבוני כלבים"). דניאל הוא המברר למי להתפלל, כאשר הוא עומד עד כדי מסירות נפש (ומלמד עד כמה להתפלל) על כך ש"לו לבדו ראוי להתפלל", וסביבו סובבים שרי הגוים, ה'כלבים' הרוצים לתפוס אותו בתפלתו ולמסור את נפשו להריגה. מתפלת דניאל לומדים גם היכן להתפלל, לאיפה להתפלל ומתי להתפלל – "וכוין פתיחן לה בעליתיה נגד ירושלם וזמנין תלתה ביומא הוא בריך על ברכויה [בחנית 'נברכה לפני הוי' עשנו'] ומצלא ומודא קדם אלהה". דניאל הוא המלמד על תפלת הגלות, ונותן כח לכל עם ישראל – עד ביאת משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש – לעמוד במסירות נפש בתפלה מתוך צער הגלות³.

הרבה באיכות התפלה יותר מכל שאר האבות). מבין האבות, יצחק ורבקה הם עמוד העבודה-תפלה, **יצחק רבקה** בגימטריא **תפלה** (כאשר אברהם ושרה הם עמוד החסד ויעקב ונשותיו הם עמוד התורה, ואכמ"ל), המלמדים כי ה' הפץ בתפלה, ובכך עונים על השאלה האם להתפלל. מיצחק ורבקה ניתן גם ללמוד על מה להתפלל: הם מלמדים כי עיקר תפלת כל אדם צריכה להיות על "בני" (בעוד ש"חיי" ו"מזוני" הם טפלים יחסית) – על זיווגו של האדם ועל לידת ילדיו, על גידולם וחינוכם כראוי ועל הכנסתם לחופה וכו'. בתפלה כזו כלולה גם התפלה על מלך המשיח, בו נאמר "בני אתה, אני היום ילדתיך". יצחק ורבקה הם הראשונים אליהם יש להתקשר ב"אדני שפתי תפתח".

צדיק נוסף עמו יש להזדהות בפסוק זה הוא דוד המלך, נעים ומירות ישראל, שאמר בעצמו את הפסוק הזה בתפלת התשובה שלו. דוד מזוהה עם עצם התפלה, עד שעצם פעולת "למיסמך גאולה לתפלה" היא סמיכת יוסף ליהודה ולדוד הבא מזרעו, כמבואר בחסידות (כאשר הפסוק "אדני שפתי תפתח" הוא "תפלה אריכתא" דווקא). דוד עונה על השאלה מי הוא המתפלל, באמרו על עצמו "ואני תפלה".

אל יצחק ורבקה המתפללים על זרעא-חייא-וקיימא, ואל דוד המלך, מצטרפת חנה הנביאה שהתפללה גם היא על "זרע אנשים" ותפלתה היא 'משיחית' משום ששמואל עליו התפללה הוא הנביא אשר משח את דוד למלך (כפי שרמזה בפתיחת וסיום תפלת ההודיה שלה "רמה קרני בהוי'... ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו") – כאשר מחנה לומדים חז"ל איך להתפלל.

1 דניאל רמוז בפירוש בפסוק "אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך".

2 בחלקו הראשון של השיעור התבאר כי ב"אדני שפתי תפתח" צועק המתפלל לה' שיצילו מהכלבים הסובבים אותו.

3 בסוד הספירות, יש לכוון את דניאל (שמסר את נפשו על התפלה) כנגד הכתר, את חנה (שבסוד שם סג) כנגד הבינה, את יצחק ורבקה כנגד מהו"ב שבדעת, את חבקוק כנגד הגבורה ואת דוד כנגד המלכות. סדר זה, שאיננו לכאורה, פרצוף שלם הכולל את כל הספירות, מדגיש כי עמוד התפלה שייך בעיקרו לקו שמאל – קו העליה כלפי מעלה – כנודע בכ"מ, וד"ל.

4 הקדמת יצחק לכל האבות רמוזה גם בפסוק "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב" בו מפורשים אברהם, יצחק ויעקב – כפי שהם מופיעים בפירוש בברכת אבות – אך במלה "וארא" הקודמת רמוז **יצחק** (כשם שיש לרמוז להתקשרות אליו ב"אדני שפתי תפתח"). ללמד כי ה' מתראה אל האבות דרך נשמת יצחק אבינו דווקא. ליצחק דווקא יאמר לעתיד לבא "כי אתה אבינו", הדבר קשור לכך שהוא עמוד התפלה – כלי זינו של מלך המשיח.

להביא
לימוד
המשיח

הצטרפו לחבורות לימוד 'נפלאות'

ראו את רשימת הקבוצות הארצית בעמוד הבא
לפרטים נוספים bit.ly/pre_yat_81 או סרקו את הקוד

להביא לימדת המשיגה

חבורות לימוד 'נפלאות' לקראת י"ט כסלו

"אימתי קאתי מר? לכשיפוצו מעיינותיך חוצה!"

לקראת י"ט בכסלו, "ראש השנה לחסידות", נתאחד בחבורות בכל מקום ומקום (לפי הכללים), להאיר לנו ולאחרים את האור של פנימיות התורה, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"!

- כל חבורה תקיים מפגש שבועי (לפחות), התועדות ולימוד משותף, עד י"ט בכסלו.
- יש במקומכם חבורה פעילה? הצטרפו אליה והביאו אתכם עוד חברים!
- בי"ט כסלו נפגשים לצפייה משותפת בהתועדות שתועבר בשידור ישיר מבית הרב גינזבורג.
- אין אצלכם חבורה, או שכבר אין מקום בחבורה הקיימת - פתחו חבורה חדשה! אפשר להתחיל בשניים-שלשה אנשים ומכאן ואילך מוסיף והולך...
- כל חבורה תקבל במייל חומרי לימוד והמלצות למפגשים הקרובים.
- השיעור תפס? מזמנים להמשיך הלאה אחרי י"ט בכסלו.

מקום	איש קשר	טלפון
ראשון לציון	אמרי שכנר	050-7951105
רחובות	מרים מוניס	054-6761235 *
רחובות	גלעד	055-9848722
רחובות	הדסה קוצובייבסקי	054-798-9682 *
רחובות	אליעזר מזרחי	058-7001820
רימונים	איתמר לופס	054-317-7725
רמת השרון	בן ציון	054-8097818
רעננה	ניר ונעמה מנוסי	050-636-0882
שבי שומרון	ענטבי	052-7707261 *
שער אפרים	נטלי	054-9146664 *
תל אביב	אריאל גרונו	054-9146604
תל אביב - דרום	ערן מזיג	050-848-0899 **
תקוע	דוד	058-463-4235
בית שמש או בית ישראל	פרוש שלמה	055-6778380
	עזי שטייג	058-6352122
שער אפרים	נטלי	054-9146664 *
ישוב בת עין	אילנה אסיג	054-5706521 *
קרית אתא	בתיה טל	054-4463335 *
רחובות	לימור	08-9315160
הרצליה	קרן	052-2574470 *

מקום	איש קשר	טלפון
אחיה	צביקי בסוק	052-6051207
אילת	יעל חמן	052-677-7036 *
איתמר	רחל גורדון	058-7123137 *
בת עין	דבורה'לה קוניקוב	054-575-9532 *
גוש עציון	ענן חן שחר	055-8829173
הרצליה	מור אדל	050-6357325 *
חברון	שלי קרון	052-5802213 *
חריש	ליאור	053-7228770
יהוד	עינב בן-דקון	052-8995770 *
יצהר	יוסף פריסמן	052-940-7617
ירושלים	אריאל ויצמן	054-5762050
ירושלים	יוסף חיים פרל	053-7246111
ירושלים	איל מימון	058-770-1430
ירושלים ג. צרפתי	מנחם שחר	055-884-6366
ירושלים רמות ב	ינון טייב	054-9166030
ישוב בת עין	אילנה אסיג	0545706521 *
כפר חבד	משה הלר	054-6610722
ניו יורק	מלכה שטרן	9670 861 646 *
נתיבות	אייל קדם	050-2169024
נתניה	זהר דוד	052-4034840
צפת	דבורה בנימין	050-8156446 *
צפת	יצחק קובי	050-7707161
קרית חיים	כרמלה	058-7702122 *
קרני שומרון	ערן אביטל	052-2748393

ג
ל
ע
י
נ
י
ו
א
ב
י
ט
ה
נ
פ
ל
א
ו
ת
נ
פ
ל
א
ו
ת
ב
ת
ר
ת
ר

6

10

15

18

23

27

Fine

D.S. al Fine

שידוך באהבה ויראה

אליעזר, עבד אברהם אבינו, יוצא לדרך מכח אברהם המשלח וזוכה לקפיצת הדרך. מדת אברהם היא אהבה – על ידי אהבה יש קפיצת הדרך. אבל השידוך עצמו נעשה מכח יצחק – רבקה יוצאת "לנת ערב" כמו שיצחק יוצא "לשוח בשדה לפנות ערב". כדי להצליח בשידוך עצמו, צריך שתהיה לשדכן את מדת היראה, מדתו של יצחק. שיעור י"ז חשון תשע"ב

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת חיי שרה

קרית ארבע

שמות הענקים מוזכרים בפרשת שלח, "ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק". ובספר יהושע "וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנִים קְרִית אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנָקִים הוּא", ופירש רש"י שם "אביהם של אחימן ששי ותלמי ארבע היה שמו. דבר אחר על שם האב וג' בניו שכן קורא אותם ילידי הענק". ועוד בספר יהושע "וּלְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה נָתַן... אֶת קְרִית אַרְבַּע אֲבֵי הָעֵנָק הִיא חֶבְרוֹן. וַיֵּדֶשׁ מִשֵּׁם כָּלֵב אֶת שְׁלוֹשָׁה בְּנֵי הָעֵנָק אֶת שְׁשִׁי וְאֶת אַחִימֹן וְאֶת תְּלָמִי יְלִידֵי הָעֵנָק"^ב. מכאן נראה שהיה אדם ששמו ארבע, "האדם הגדול בענקים", והוא שהיה אדון העיר (או גם מייסדה). אמנם חז"ל דרשו ש"האדם הגדול בענקים" הוא אברהם אבינו^ג, אך אין מקרא יוצא מידי פשוטו שהוא ענק בשם ארבע^ד. והנה כמה מפרשים פירשו בפשטות ש"קרית ארבע" היינו מקומו של האיש ארבע (ראב"ע רשב"ם ועוד), אך רש"י סובר שאין זה טעם מספיק (וכן צריך טעם מדוע הזכיר השם דוקא כאן), כיון שכאשר יש בתורה שם אדם בעל משמעות צריך לפרש זאת, ולכן מפרש רש"י שהעיר נקראה קרית ארבע על שם ארבעת הענקים, וגם האדם ששמו ארבע נקרא כך על שם העיר (לפי רא"ם וגור אריה). יש שני פירושים מיהו ארבע: בפשטות הוא אביהם

וְתַמְתַּת שָׁרָה בְּקְרִית אַרְבַּע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבֵא אֲבִרְהָם לְסַפֵּד לְשָׁרָה וְלִבְתָּתָהּ. **בקרית ארבע** על שם ארבע ענקים שהיו שם אחימן ששי ותלמי ואביהם. דבר אחר על שם ארבעה זוגות שנקברו שם איש ואשתו אדם וחוזה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. שם העיר חברון כתוב כבר בפרשת לך לך, אבל כאן נזכר לראשונה "קרית ארבע" (ועוד פעם אחת בתורה, בפרשת וישלח "ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע"), אע"פ שהשם קרית ארבע קדם לשם חברון כמו שכתוב ביהושע "ושם חברון לפנים קרית ארבע"^א (וזהו "קרית ארבע הוא חברון", תחילה נקראה קרית ארבע ואח"כ נקראה חברון).

הפירוש הראשון, שקרית ארבע נקראה על שם הענקים שהיו בה. ופירוש שני, על שם ארבעת הזוגות שנקברו שם, כלומר על שם העתיד. הפירוש הראשון יותר מסתבר בפשט, כמו שעולה מהפסוקים בספר יהושע כדלקמן, אך לפירוש זה עדיין לא מובן הקשר לעניין מיתת שרה וקבורתה, ולכן מביא רש"י את הפירוש השני (ובמדרש יש טעמים נוספים לשם קרית ארבע). הפירוש השני, ארבעה זוגות, מתאים גם לשם "מכפלה" כמו שמפרש רש"י בהמשך (פס' ט) שנקראה כך כיון "שכפולה בזוגות".

ב שם טו, יגיד. וראה שם כא, יא "קרית ארבע אבי הענק".
ג כמ"ש רש"י ביהושע. בראשית רבה יד, ו.
ד כדברי הראב"ע כאן "ולהיותו אברהם הוא על דרך דרש". וראה מהרש"א עירובין נג, א.

נערך מרשימות הרב בידי יוסף פלאי.
א יהושע יד, טו.

הצדיקים, היינו בחינת אורות-אלקות, "האבות הן הן המרכבה".

רמי הענקים

ארבעת הענקים מכוונים כנגד ארבעת הזוגות. מבואר שאחימן ששי ותלמי מכוונים כנגד שלשת האבות^{טו}, וממילא אדם וחווה כנגד אביהם הנקרא בתורה "הענק", שהרי קומתו של אדם הראשון לפני החטא היתה "מן הארץ עד השמים"^{טז}. והרמז: **הענק אדם חוה = טוב ברבוע = ברא אלהים**, כאשר **הענק עולה יה ברבוע ו- אדם חוה עולים ח ברבוע**.

ויש לכוון בפרט את שלשת הזוגות הבאים בדרך זו, לפי הגימטריא: אברהם ושרה כנגד תלמי, יצחק ורבקה כנגד אחימן, יעקב ולאה כנגד ששי. והרמזים: **אברהם שרה תלמי = 9 פעמים 137 (3 פעמים תהו, יש מאין). יצחק רבקה אחימן = 3 פעמים יצחק (יצחק הוא הערך הממוצע של רבקה אחימן)! יעקב לאה ששי = 4 פעמים אור^י**.

טו קהילת יעקב ערך אשת (הם הג"ת דקליפה). שם משמואל פרשת שלח תרע"ב בשם מהרח"ו.
טז כמו שפירש רש"י עה"פ "למן היום אשר ברא אלהים [= הענק אדם חוה] אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים", דברים ד, לב.
יז הכל יחד, הענק אחימן ששי תלמי אדם חוה אברהם שרה יצחק רבקה יעקב לאה ועוד חברון = 3240, 80 במשולש, פעמים חי ברבוע.

כאן קשור לחבור, **קבר** שייך ל**קרב**, לשון קרבה. והנה בהמשך כתוב גם "ממרא" כשם מקום ("ויקם שדה עפרון... אשר לפני ממרא" ועוד). נמצא שיש שלשה שמות לעיה, קרית ארבע, ממרא וחברון. ממרא הוא הממוצע בין קרית ארבע לחברון: קרית ארבע היינו הענקים של עולם התהו; ממרא הוא בעל בריתו של אברהם שלבסוף אף התגייר (כמו שהתבאר בפרשת וירא); וחברון הוא הצדיקים שנקברו בה. גם השם קרית ארבע עצמו מופיע בשלשת השלבים: על שם ארבעת הענקים (פירוש ראשון ברש"י); על שם אברהם ענר אשכול וממרא (כמ"ש במדרש) או ענר אשכול וממרא ואביהם (כמו שלשת ענקים ואביהם); וארבעת הזוגות הצדיקים.

ועוד, השם קרית ארבע רומז גם ל"ארץ ארבע מאת שקל כסף" שנתן אברהם לעפרון (כאשר **עפרון** קרוב ל**חברון**, חילוף ע"ח באותיות הגרון ב"פ באותיות השפתיים). לפי זה, יש שלש בחינות בקרית ארבע, ויש לכוון אותן בסוד אורות-ניצוצות-כלים (בלשון המקובלים) המקבילים ל"עולמות נשמות אלקות" (בלשון הבעש"ט), בדרך זו: ארבע מאות שקל כסף היינו בחינת כלים-עולמות, עצם העפר לקבורה (כרמוז בשמו של **עפרון**); ארבעה ענקים היינו בחינת ניצוצות-נשמות, כנ"ל שענקים-נפילים שייכים לניצוצות שנפלו מעולם התהו; ארבעה זוגות

להגיע אל הארץ

בפרשת חיי שרה מגיעים אברהם ושרה לתכלית עבודתם. אברהם נולד בפרשת נח שכולה בחינת הכנעה. הוא מתחיל להתגלות בפרשת לך המסתיימת בבריית המילה, בחינת הבדלה. פרשת וירא היא בחינת המתקה, "וירא אליו ה'" בהארה ממתיקה. אחרי סדר העבודה של "הכנעה הבדלה המתקה" מתקיים "אל הארץ אשר אראך", וזו פרשת חיי שרה.

אשא עיני עמ' שמג

הסיפור החסידי

רבי אהרן מסטראשלה | התפעלות גואלת

רבי אהרן הלוי הורוויץ, נולד בשנת תקכ"ו לאביו רבי משה הלוי הורוויץ, שמשפחתו מיוחסת לשל"ה הקדוש. היה מבני ביתו ומתלמידיו המובהקים של אדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מליאדי, אצלו שהה מאז היותו בן שבע עשרה. בליאדי שימש רבי אהרן כ'חוזר' וכמדריך לאברכים המבוגרים, לצד בן הרבי – אדמו"ר האמצעי – שהדריך את האברכים הצעירים. לאחר פטירת אדה"ז התעצמו חילוקי הדעות בינו לבין ידידו ובן רבו, אדמו"ר האמצעי, ולבסוף הקים רבי אהרן חצר אותה הנהיג על פי דרכו, בהתלהבות והתפעלות רבה. בתחילת שנת תקפ"ו נאסר יחד עם אדמו"ר האמצעי עקב מלשינות של מתנגדי חב"ד, ובראש חודש כסלו שוחרר ממאסרו. חיבר את הספרים שערי עבודה ושערי יחוד ואמונה על ספר התניא ועוד מתורותיו לוקטו לספר עבודת הלוי על פרשיות השבוע והמועדים. כמה מניגוניו השתמרו ומנוגנים במסורת ליובאוויטש. הסתלק מתוך דביקות בתפילה בשמיני עצרת תקפ"ט, בעירו סטראשלה ושם מנו"כ.

הזדמן לאחד השרים לבקר אותו בחדרו, וראה כיצד רבי אהרן מקדש על היין בהתלהבות ובדבקות נפלאה. התפלא השר מהמראה, והמליץ על רבי אהרן בפני הממונים עליו באומרו כי איש אלוקים כזה אינו יכול להיות מעורב בפשע. ואכן, זמן קצר לאחר מכן, ביום א' בכסלו, שוחרר הצדיק.

בדברי ימי הצדיקים, שמור מקום של כבוד לפרשיות מעין אלה. כמעט כל מנהיג גדול נכלא אי פעם בבית הסוהה, ובחסידות חב"ד חוגגים עד היום את 'חגי הגאולה' בהם השתחררו האדמו"רים מכלאם. כמעט ניתן לומר, כי אם מנהיג לא ישב בכלא למשך תקופה בחייו, יש לבדוק מה השתבש בתהליך...

על עניינים כגון אלה אמרו צדיקים, כי ישנן מעלות שניתן להשיג רק בייסורים. "במקום שבעלי תשובה עומדים", אומרת הגמרא, "אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". ומה יעשו הצדיקים ויעמדו? עמידה בניסיונות, גבורה ומסירות נפש, מעלים גם את הצדיק הגמור

בקיץ של שנת תקפ"ה, התקבלה בממשלת רוסיה הלשנה כנגד האדמו"ר האמצעי, לפיה הוא מנהל בחצרו פעולות נגד הממשל, ומתעשר על חשבון חסידיו באופן הנוגד את "חוקת היהודים" הנהוגה ברוסיה.

בתשרי תקפ"ז נלקח אדמו"ר האמצעי לעיר ויטבסק למעצר וחקירה, שנמשכו עד י' בכסלו של אותה השנה. בנו של רבי אהרן מסטראשלה, רבי מיכאל דוד, שהיה תושב ויטבסק, פגע במלשין ברחובה של עיר ואמר לו: איך מלאך לבך לעשות כאלה? השיב המלשין: האם גם אתה תדבר? הנה גם את אביך אביא לפה!

ואכן, קיים המלשין את איומו ורבי אהרן מסטראשלה נלקח גם הוא לבית המעצר בוויטבסק. אך מסופר, כי רבי אהרן שוחרר לביתו עשרה ימים קודם שהשתחרר אדמו"ר האמצעי, וכך היה המעשה: בליל שבת אחד,

להיות פנימית ונשלטת.

מעלתה של ההתפעלות היא ביכולתה להשפיע אף על הרחוקים יותר, אלה שאינם מסוגלים לקלוט את דבריו העמוקים של הצדיק. גם בקרב עובדי ה' מובהקים ישנו לפעמים מצב של קטנות בו נזקקים לסיוע חיצוני, בדמות התפעלות של יהודי אחר המעורר אותם.

אולי בכך הקשר בין הרבי מליובאוויטש לדמותו של רבי אהרן מסטראשלה. אחרי דורות של השכלה והעמקה פנימית, הרבי דרש מחסידיו להפיץ את תורת החסידות "חוצה". חוצה, ועוד יותר חוצה, ועד לגויים ממש להם יש ללמד את שבע המצוות. בשביל השפעה כזו, נדרשת מלבד הפנימיות גם התפעלות פורצת גדר.

בעומק, יש בהתפעלות מדבקת כזו מימד של השראת שכינה. בודאי כאשר יהודי נדבק בהתלהבותו של יהודי שני, אך לא רק יהודי. רבי יעקב עמדין כתב בסידורו, כי כאשר זוג גויים אוהבים זה את זה באמת, ילדם עתיד להתגייר. כמו בתחושת האהבה כך בתחושת ההתפעלות, כאשר מצליח הגוי לראות את האלוקות המפציעה מבעד ליהודי, ניתן לומר כי ניצוץ יהדות התגלה בו.

לעיתים יביא הדבר לכדי גיור ממש והידבקות אותו הגוי בשכינה, ולעיתים יתברר הניצוץ במחשבה של הגוי להתגייר בלא שיבוא העניין לפועל. כך או כך, גאולתו של רבי אהרן קשורה למעשה בגאולת העולם כולו: "אשר יחזיקו עשרה אנשים... בכנף איש יהודי, לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם".

למדרכת בעל תשובה שמעלתו בהתגברות על הרגליו הישנים. מעלה נוספת שהתגלתה בסיפורנו, היא סגולתו של בית הסוהר לאחד בין נשמות... רבי אהרן ואדמו"ר האמצעי, שהיו חברים בלב ובנפש בצעירותם, נפרדו זה מזה עם הקמת החצרות השונות ולא התראו עד ליום מאסרו של רבי אהרן.

אם כך, חג הגאולה של רבי אהרן מסטראשלה החל בראש חודש כסלו, הוא יום חשוב בתולדותיו. יום נוסף הראוי לציון, הוא יום פטירתו בשמיני עצרת של שנת תקפ"ט. כל חסיד חב"ד בדורנו, יודע מהו הקשר בין שני התאריכים: בעת הקפות שמיני עצרת, בשנת תשל"ח, קיבל הרבי מליובאוויטש התקף לב, ושהה בחדרו (שהפך לבית רפואה קטן ומאובזר) עד לראש חודש כסלו של אותה שנה!

חג הגאולה הפרטי של הרבי בו השתחרר מהאשפוז הממושך, הוא הוא חג הגאולה של רבי אהרן, והיום בו נכנס אליו הוא יום פטירתו. שני תאריכים אלו מעידים כשני עדים על הקשר הרוחני שהתקיים בין שני הצדיקים. נוסף על כך, הרבי דיבר מספר פעמים בשבחם של כתבי רבי אהרן, ועל רצונו להדפיסם. מה יכול סיפור המאסר ללמד אותנו על הקשר הזה?

רבי אהרן נודע בהתלהבותו הפורצת והמלהיבה את הסובבים. חסידים שהקשיבו לתורתו רצו אחריו אף הם בהתפעלות עצומה, ואפילו השד הגוי הבין שעומד לפניו איש אלוקים. למעשה, זו הייתה נקודת המחלוקת בינו לבין האדמו"ר האמצעי, שגרס כי על ההתפעלות

מאה עשרים ושבע

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה". מוסבר בחסידות: "מאה" זו עבודה של רצון ותענוג כנפש (דרגת הכתר); "עשרים" זו עבודת השכל-מוחין; "ושבע" זו עבודת שבע המדות. "שני חיי שרה, כולם שיים לטובה" זו עבודת התשובה שלמעלה מהזמן ומתקנת גם את העבר.

מבחר שיעורי התבוננות ח"ה

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

חששות רפואיים בשידוך

אני גרושה בלי ילדים (אחרי סיפור לא־פשוט, שלא היה תלוי בו) ובע"ה אני רוצה להתחתן שוב ולבנות בית יהודי. הכרתי בחור שנראה מתאים הן מבחינת המטרות בחיים והן מבחינת האופי והרגשת הקשר הטוב בינינו, אך יש רקע בריאותי־משפחתי שגורם לי לחששות מפני העתיד. אשמח לעצת הרב.

מענה:

אם השידוך טוב בכל המובנים שכתבת עליהם, יש בהחלט מקום 'להקל' בחששות הבריאותיים. הרבי מליובאוויטש סייג דאגות מהסוג הזה למקרים בהם יש בעיה רפואית שוה אצל שני בני הזוג שעלולה להשפיע על דור ההמשך [כאמור בחז"ל (בכורות מה, ב)] ואף המליץ למי שחושש להושיב בית־דין של שלשה ידידים שאחרי התייעצות עמם 'יפסקו' שאין חשש... בפנימיות, המצב שלך – אחרי הגירושין (מתוך סיפור

זה מעורר אצלי יאוש ודיכאון שמשפיעים גם על תחומים אחרים, כמו לימוד עצמי או אפילו יחס לחברים בכתה. אני יודע שזה חשוב וטוב ללמוד, ואני גם יודע כמה מגונים הם היאוש והעצבות, אבל אני לא מצליח להכניס את זה ללב שלי. וכך כל פעם שאני נתקל בקשיים בלימוד בכתה, אני שוב נופל ליאוש.

איך מצליחים להמשיך ללמוד ברצון וחיות בלי ליפול ליאוש בכל פעם שנתקלים בקשיים?

מענה:

עליך לשמוח ולהודות (שמחה והודיה הולכות יחד) בכל פעם שאתה כן מבין משהו. הבנה וריכוז וכו' הם מתנה מה' – ויש לחשוב ולהבין שמצד עצמי לא מגיע לי כלום. זה לא ענין של כשרון – שאני לא מוכשר ומישהו אחר כן – אלא מתנה. כמובן שצריך להתאמץ, אבל בסופו של דבר ההבנה והריכוז הם מתנה. הכלל הגדול הוא שאם אדם שמח ומודה על מתנה קטנה – אחר כך נותנים לו מתנה יותר גדולה.

שנקלעת אליו בהשגחה פרטית) – הוא בהשגחה מיוחדת, והמסר האלקי כאן הוא שה' רוצה ש'תקפצי למים'. אצל חסידים מקובל שלא תמיד אפשר ללכת 'על גשר של ברזל', וכך צריך להיות בחתונה שלך – ללכת לחתונה מתוך בטחון בה', ולא 'על גשר של ברזל'. ה' עושה סיפורים כאלו, כפי שחווית, כדי לזווג בסופו של דבר זיווגים בלתי־רגילים – זיווגים מיוחדים מפלאי תמים דעים.

בעזרת ה', שתזכי להקים בית נאמן בישראל בקרוב ולזכות לדורות ישרים מבורכים. בשורות טובות!

יאוש בלימוד

התחלתי השנה ללמוד בישיבה קטנה ומהר מאוד נוכחתי שרמת הלימוד הרבה יותר גבוהה ממה שהורגלתי עד כה ודבר זה מאוד פוגע לי בחשק ללמוד. אחרי מחשבה והתייעצות עם צוות הישיבה, הבנתי שזה קורה בעיקר במסגרת לימודי הגמרא בישיבה [עיון ובקיאות], אבל בפועל

אַנְכִי וְהַיְלָדִים

המדור לילדי ישראל

זָקֵן בָּא בַּיָּמִים

את האות האחרונה בכל אחת משלש המלים האחרונות בפסוק — "וְגַד זְקֵנִי כְבוֹד". אז, הנה לנו בסופי תבות הזקן הראשון מביניהם, דוד. איפה מסתתר אברהם? קחו את שאר האותיות — וְגַד זְקֵנִי כְבוֹד — וחשבו את ערכן בגימטריא. אם לא טעיתם, קבלתם 248, בדיוק כמנין אברהם!

אז הדבר הראשון שאני לומד מהרמז הנחמד הזה הוא, שיש קשר מיחד בין שני הזקנים שלנו, בין אברהם אבינו לדוד המלך. פנאיה שלא מקרה הוא שאות תחלת דרכו כמלך, עושה דוד בעיר חברון, בסמיכות למערת המכפלה, המקום אותו התעקש אברהם לקנות מעפרון בכסף מלא בשעה שבה לקבר את שרה.

מהי התכונה המשותפת לשניהם? **מדת השפלות.**

כָּבֹד לְעַד אֶתְעַלֶּה

אתם מכירים את הבטוי בדור שלג?

"כַּבֹּד לְעַד אֶתְעַלֶּה?"
 "כֹּן, אֶעֱלֶה. כֹּן קִצְתָּ לְמַלְכוּתוֹ..."
 "קִצְתָּ?! זֶה נִרְאֶה. אִי כֹלֵם דִּפְדִּיִק לֹם זֶה מְשֻׁלָּה!"

הפעם נתחיל עם רמז נחמד: באשר מתחיל אברהם לדאג לשדוה עבדו יצחק בנו, מתאר הפסוק את גילו המפלג בבטוי "ואברהם זקן בא בימים". על מי עוד נאמר תאור זקנה דומה? על דוד המלך. בסוף ימיו מספר כי התקשה להתחמם, למרות שהתפסה בבגוד מחמם — "והמלך דוד זקן בא בימים". שניהם 'זקנים' ושניהם 'באים בימים'. באחד התאורים של ישעיהו הנביא את הגאלה העתידה הוא מנבא על כבוד ה' שישדר ויתגלה בירושלים בעת ההיא, וכך הוא מתבטא: "כי מלך הוי צבאות בהר ציון ובירושלם ונגד זקניו כבוד". מי הם אותם זקנים? פנאיה שאילו אותם ה'באים בימים' שלנו. איך אני יודע? תרגיל קטן: סמנו לעצמכם

בשותף ממסדות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

שְׁעֵמְדָה לְהִתְקַיֵּם בְּמַעֲוֹנָם לֹא הִיְתָה פְּרוּטָה. לְאוֹר כֹּל זֹאת הִתְבַּיֵּשׁ הָאִישׁ לְהִכָּנֵס לְבֵית וּלְהִשִּׁיב אֶת הָאֲבָדָה. "אֲמַתִּין לְהִזְדַּמְנוֹת מִתְּאִימָה", חָשַׁב לְעַצְמוֹ, סָבַע עַל עֲקֻבְיוֹ וְחָזַר לְבֵיתוֹ. אָבֵל הִהֲזַדְמְנוֹת לֹא מִהָרָה לְבֹא. לְהִפָּךְ, מִיּוֹם לְיוֹם גָּדְלָה אֲצִלוֹ הַבּוֹשָׁה וְהִהֲזַדְמְנוֹת הַמִּתְּאִימָה שׁוֹב בְּנִדְחָתָה...

דְּרָכֵי מִכְּלָץ

הַסְּפּוֹר עוֹד נִמְשָׁךְ וְנִמְשָׁךְ, אָבֵל אֲנַחְנוּ נַעֲצֹד פֹּה כְּדֵי לְחָשֵׁב עַל עֲצֻמְנוֹ, כִּי הַסְּפּוֹר הַזֶּה בְּעֵצָם עֲלוּל לְקָרוֹת לְכָל אֶחָד מֵאַתְּנוֹ. מִדּוּעַ הִיָּה קִשָּׁה לְאִישׁ לְהִשִּׁיב אֶת הָאֲרֻנֶּק? כִּי הוּא יָדַע שְׁמַעֲשֵׂה הַקְּנֻדָּס הַקָּטָן שְׁעֵשֶׂה לֹא הִיָּה נְכוּן. אִם הִיָּה מִחֲזִיר אֶת הָאֲרֻנֶּק בְּאוֹתוֹ רָגַע, הִיָּה הַחֲבֵר מִחִיָּה בְּהִבְנָה וְשִׁגְרַת הִיְדִידוֹת הִיְתָה נִמְשָׁכֶת. אָבֵל כִּכָּל שְׁעֵבֵר הַזִּמּוֹ, הָלַךְ הָאִישׁ וְהִסְתַּבֵּר בְּטַעוֹתוֹ. הוּא הִסְתַּבֵּר בְּעֵצָם עִם עֲצֻמוֹ.

מָה הִיָּה חֲסֵר לוֹ? מַעֲט שְׁפָלוּת. לוֹמַר: "נְכוּן, טַעֲיִיתִי. לֹא הִיְתִי צְרִיךְ לְנִהַג כֶּךָ". זֶה מָה שֶׁהִיָּה עָלָיו לְהִרְגִישׁ כְּדֵי לְהוֹדוֹת בְּאַמֶּת וּלְפָתוֹר אֶת כֹּל הַבְּעִיָּה. גַּם אֲנַחְנוּ, לְפַעֲמִים מְטַפְּסִים עַל יַעַן וְלֹא יוֹדְעִים אִיךָ לְרַדֵּת מִמֶּנּוּ.

אֵיךְ לְעֹרֵךְ אֶת הָאֲבָדָה

כְּאֲשֶׁר עוֹמֵד אֲבָרְהָם אֲבִינוּ בְּתַפְלָה מוֹל ה', הוּא מַעֲיֵד עַל עֲצֻמוֹ כִּי הוּא "עֹפֵר וְאֶפֶר". מָה הַמְּשִׁתָּף לְעֹפֵר וְלֹאֶפֶר?

הוּא בָּא לְתֹאֵר מִצָּב בּוֹ דָּבָר קָטָן וְחֲסֵר חֲשִׁיבוֹת הוֹפֵךְ לְמַשְׁהוֹ עֵנֶק וּמַפְלֵצָתִי. אִם אֲגַלְגַּל חֲפוֹ שְׁלֵג שׁוֹב וְשׁוֹב עַל מַשְׁטַח הַשְּׁלֵג הַלָּבֵן, הוּא יֵלֵךְ וְיִתְפַּח לְמַמְדִים גְּדוֹלִים, עַד לְהֵרֵשׁ מִמֶּשׁ. יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׁאֲצֵלָם כְּדוֹר שְׁלֵג לֹא שִׁיף דוֹקָא לְחֹרֶף. הֵם מְגַלְגְּלִים אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַיָּלֵב שְׁלֵהֶם. זֶה מִתְחִיל מִמַּשְׁהוֹ קָטָן אָבֵל כְּשֶׁהוּא מוֹגִיעַ לְמַמְדִים הַמְּפַחֲיִדִים הֵם כְּבָר מִמֶּשׁ אוֹבְדֵי עֲצוֹת.

הַתְּאוֹר הַזֶּה מְזַכֵּיר לִי סְפּוֹר מְפָרְסָם: הִיָּה פַעַם אָדָם שָׂרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הַמְּפֹזֵר מִנִּיחַ אֶת אֲרֻנְקוֹ כְּשֶׁהוּא גְלוֹי לְכָל בְּמִקוֹם צְבוּרִי. הָאִישׁ רָצָה לְלַמֵּד אֶת חֲבֵרוֹ לְקַח, נָטַל אֶת הָאֲרֻנֶּק וְשִׁלְשַׁל אוֹתוֹ לְתִיקוֹ. "שְׁיִגְלֵה קֶצֶת אַחֲרֵי" חָשַׁב בְּלִבּוֹ, וְתַכְנֵנוּ, כְּמוֹכֵן, לְהַחֲזִיר אֶת הָאֲרֻנֶּק תּוֹךְ זִמּוֹ קֶצֶר. אָבֵל, מִחֲשָׁבוֹת לְחוֹד וּמִצִּיאוֹת לְחוֹד. עֲנֵנוּ חָשׁוֹב אֵלַי אוֹתוֹ פְּתֹאוֹם לְצֵאת בְּמִהִירוֹת לְדָרֶךְ אֲרֻכָּה, כֶּף שְׁכָל הָעֵנֶן נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ לְחִלוּטִיו. רַק בְּשִׁחְזוֹר לְעִיר לְאַחַר שְׁבוּעִים נִזְכֵּר פְּתֹאוֹם בְּכָל הַסְּפּוֹר. הוּא נִגַּשׁ מִיָּד לְמִקוֹם בּוֹ הִטְמִין אֶת הָאֲרֻנֶּק וְרָץ לְבֵיתוֹ שֶׁל הַחֲבֵר, אָבֵל אִזְּגָלָה לְהַפְתָּעוֹתוֹ שֶׁהַסְּפּוֹר כְּבָר הִתְגַּלְגַּל לְמַמְדִים שְׁלֹא תַכְנֵנוּ. הוּא בָּסָף הַכָּל חָשַׁב לְחַמֵּד לְצוֹן עִם הַחֲבֵר, אָבֵל בְּבֵית הַחֲבֵר רְבָתָה הַמְּהוּמָה, הַצֵּעֵר וְהַפֵּעֵס. בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁל הַחֲבֵר הֶאֱשִׁימוּ אוֹתוֹ בְּחֲסֵר אַחֲרֵי, חֲשָׁדוֹת בְּדָבָר זֶהוֹתוֹ שֶׁל הַגֵּב נִשְׁלַחוּ לְכָל עֵבֶר, וּבְכָלֵל לְחַתְנָה

בשפלותי אני מוציא את האויר מהבלון הנפוח שיצרתי לעצמי. ברור לי שהוא שקרי, ומשקר אני מעגנו להפטר, אז אני פשוט אומר סליחה ומשתחרר...

אברהם אבינו מעיד על עצמו שאין כל אפשרות לבזות אותו. מדוע? כי אם הדבר נכון – הוא כבר אמר אותו לעצמו מזמן, לפני כלם. הוא יודע את ערכו, אז מה החדוש אם מישוהו אחר אומר לי את אותו הדבר? כדור השלג נמס עוד לפני שהתחיל להתגלגל...

שנזכה לשפלות של הזקנים ה'באים בימים'!

שבת שלום ומברך! 5'

שניהם השלב הסופי. כאשר אני שוחק אבנים או מפורר אדמה אני מקבל עפר דק, ואת העפר אין אפשרות לפרק יותר. גם חתיכת עץ שאני מבעיר באש נתן לשרף ולהפך לגחל, אבל לאחר זמן יהפך הגחל לאפר, ואותו כבר אי אפשר לשרף יותר. מדת השפלות היא היכלת שלי לעמד מול ה' ולהכיר בחסרונות שלי מבלי לנסות לטיח ולהעמיד פנים. גם אי אפשר להאשים אותי, כי כבר עשיתי זאת בעוד מועד. אני מפפח ומודע לגמרי למצבי.

כדור השלג מתנפח כאשר אני לא תופס אותו בזמן. ברגע שאני מודה

אלמנת פלאול:

מדוע העפר והאפר משמשים משל למדת השפלות?

כל ילדה/ה שפיתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שוה.

תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452 עד יום ב' הקרוב

סוד הכניעה

"ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען". צדיקים במיתתם נקראים חיים. "קרית ארבע" רומז לארבעת היסודות הגשמיים מהם מורכב הגוף, אך גם במותה הם מחוברים, "חברון". עבודת האדם היא להכיר במגבלות העולם הזה והגוף, לדעת להיכנע בעונה ולקבל את גזרת המיתה (מאז חטא אדם הראשון), "בארץ כנען". מי שמקיים בחייו "ונפשי כעפר לכל תהיה", גופו נטמן בעפר וצומח משם בחזרה בתחיית המתים.

לחיות עם הזמן

אין חוזק כחסידות בתחלתה.

סריות ורעננות – התחדשות בעבודת ה'. אך מה עושים כאשר ההתלהבות נמוגה, כאשר החידוש בעצמו מתיישן והופך להרגל, כאשר הכניסה לפנינו משורת הדין הופכת למנהג קבוע ומחייב? בשאלה הזו עצמה עוסקת החסידות עוד מראשיתה, לא רק כתנועה כללית המתייחסת למצב העם כולו, אלא גם ביחס לפרטים. בתחלת הדרך, כל מי שנכנס לעבודת ה' מרגיש התלהבות עצומה, התחדשות ותוקף – התחושות האלה הן המאפשרות לו 'לצאת מאזור הנוחות' ולפרוץ קדימה בעבודת ה'. אחר כך, באופן מובנה, עצמת ההתחלה פוחתת ונדרשת עבודה קשה ומייגעת כדי לשמור על הדרך ולהגיע להישגים, ואפילו אז – גם גדולי הצדיקים הביעו געגועים להתלהבות שהיתה להם בתחלת הדרך, עוד לפני שזכו למה שזכו.

ספרי החסידות, מהבעל שם טוב ועד לדורות האחרונים, דנו בתופעה זו, בסיבותיה העמוקות ובדרכים להתמודד עמה. הרב יצחק גינזבורג שליט"א מדגיש תמיד שלצד ההתבוננות החב"דית, שעיקרה השכל האלוקי, יש להתחדש תמיד בטריות ורעננות של הבעל שם טוב, תלמידיו ותלמידי-תלמידיו בשאר ענפי החסידות (כאשר המוחין החב"דיים מאירים באור יקרות גם את ה'ווארטים' והתבוננות הקצרות והמלהיבות של שאר ספרי החסידות). כך, השיעור העיקרי השבוע מטייל בביאורי החסידות לפתגמו של בעל הרוקח (מגדולי חסידי-אשכנז הראשונים) "אין חוזק כחסידות בתחלתו" לאורך הדורות ומפיק תובנות של עבודת ה' הנוגעות לכל אחד ואחת.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

